

Мемпекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы
«ЖАҢА ҚАЗАҚСТАН: ЖАҢАРУ МЕН ЖАҢҒЫРУ ЖОЛЫ»

Қымбатты отандастар!
Қәдірлі қауым!

Бүгінгі Жолдаудың мән-маңызы айрықша. Оның арқалайтын жүгі бір жылмен шектелмейді, ауқымы кең, мазмұны да бөлек. Біз алдымызға биік мақсаттар қойып отырмыз. Өздеріңізбен бірге Жаңа Қазақстанды құруға кірістік.

Баршаңызға мәлім, білтір егемендіктің маңызды белесіне жеттік. Тарихи өлшеммен қарағанда 30 жыл тым көп уақыт емес. Халқымыз Тұңғыш Президент Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың басшылығымен осы кезеңде ауқымды жұмыс атқарды, көптеген табыстарға қол жеткізді.

Алайда, береке-бірлігімізді сақта-масак, жетістіктеріміздің бөрінен айырылып қалуымыз мүмкін. Қаңтардағы дүрбелең кезінде бұған көзіміз анық жетті. Бұл оқиғалар бүкіл қоғамды дүрсілкіндірді. Халқымыз бұрын-соңды болмаған қауіп-қатермен бетпе-бет келді. Мемлекетіміздің тұтастығына және егемендігімізге зор қауіп төнді. Осы күндерде жұртымыз Тәуелсіздіктің қадір-қасиетін жан-жүрегімен сезінді. Татулық пен тұрақтылық, тыныштық пен бейбітшілік қаншалықты маңызды екенін жете түсінді.

Біз мызғымас бірліктің арқасында мемлекетімізді қорғап қалдық. Уақтылы және батыл шешім қабылдап, лаңкестерді жазаға қайылдадық. Бұл – мен үшін бұлжымас ұстаным.

Мен қашанда бөріні ашық айтып жүрмін.

Індет кезінде қалыптасқан ахуал жетекшілікке жұртшылыққа үнемі ақпарат беріп отырдым. Кешегі қатерлі күндерде Мемлекет басшысы ретінде халыққа арнап бірнеше үндеу жасадым. Барлық жағдайды азаматтарымызға жан-жақты түсіндіріп, жеткіздім. Әрбір шешімді еліміздің мүддесіне сай қабылдадым. Бұл – мен үшін бұлжымас ұстаным.

Өкінішке қарай, бүлікшілердің, қарақшылардың, лаңкестердің кесірінен қаншама азаматымыз қаза болды. Мен қара жамылған отбасылардың қайғысына ортақтасып, тағы да көңіл айтамын. Біз мұндай жағдай енді ешқашан қайталанбауы үшін бөріні жасаймыз.

Қазақта «Өткен күннен алыс жоқ, келер күннен жақын жоқ» деген сөз бар. Біздің парызымыз – қанды қылмыс жасалғанын ұмытпай, барлық содырлар мен лаңкестерді жазаға тарту. Халқымыз осы оқиғадан сабақ ала білуі керек. Елдің тыныштығын бұзып, қауіпсіздігіне нұқсан келтіретін өрекетке ешқашан жол бермеуге тиіспіз.

Ашығын айтсақ, қазір қоғамда түрлі қауесет тарауда. Бұл ахуал жалған түсінік қалыптастырып, елді адастырады. Сондықтан өткен оқиғалар туралы нақты мәліметті жариялап, оған баға беру өте маңызды. Тіпті, қасиетті парызымыз деуге болады. Жұрт оның астарына үңіліп, себебін терең түсінуі қажет.

Күні кеше ғана Парламент қабыр-

ғасында арнайы тыңдау өтті. Онда құқық қорғау органдары тергеу қорытындылары туралы толық есеп берді. Тұрасын айтқанда, мұндай кең ауқымды талқылау ешқашан болмаған. Депутаттарға және бұқаралық ақпарат құралдарына бөрі ашық айтылды. Қоғамды мазалаған сұрақтарға жауап берілді. Бұл қаңтар оқиғасына өділ баға беруге, ең алдымен, биліктің мүдделі екенін көрсетеді. Мен мұны толық қолдаймын, біз ақиқатты айтуымыз керек. Бұл–менің жеке қағидатым.

Қазір тергеу жұмыстары жүргізіліп жатыр. Осы мәселемен арнайы Мекемеаралық шұғыл тергеу тобы айналысуда. Құқық қорғау органдарына жасалып жатқан жұмыс нәтижесін үнемі жариялап отыруды тапсырамын.

Қасіретті қаңтар оқиғалары мен одан кейінгі төтенше жағдай кезінде түрлі құқық бұзушылықтар жасағаны үшін екі мыңға жуық адам ұсталды. Мен сол кезде Бас прокуратураға олардың қандай кінәсі барын анықтауды және ауыр қылмысы болмаса, жазасын жеңілдетуді тапсырдым. Соның нәтижесінде көптеген азаматтар қамаудан босатылды.

Ал, нағыз қылмыс жасаған адамдар заң алдында толығымен жауап береді. Басқаша өрекет ету, яғни, қосақ арасында бедел жинау үшін байбалам салып жүргендер мен арандатушыларға жеңілдік жасау – жазықсыз құрбан болған жандардың аруағын сыйламау деген сөз.

Бірнеше жүз адамның үстінен қылмыстық іс қозғалды. Біз құқық қорғау органдарының қызметкерлері ұсталған адамдарды тергеу барысында тығым салынған тәсілдерді қолданғаны, тіпті оларды азаптағаны туралы фактілер болғанын ашық айттық. Орта ғасырлардан қалған осындай жабайылық кез-келген өркениетті қоғамның қағидаттарына қайшы келеді. Бұл біз үшін де мүлде жат қылық. Мұндай сорақы оқиғалар болғаны жайлы айтыла бастаған тәсіп-ақ, мен оны мұқият тексеруді тапсырдым.

Сонымен бірге Адам құқықтары жөніндегі уәкіл алғашқы күндерден жұмысқа белсене араласты. Құқық қорғаумен айналысатын азаматтар мен Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің мүшелері оқшаулау орындарына кедергісіз кіріп, қаңтар оқиғасына қатысушылардың қамаудағы жай-күйімен танысты, олардың шағымдарын қарады.

Омбудсмен және беделді заңгерлер жетекшілік ететін тәуелсіз қоғамдық комиссиялар прокуратура органдарымен тығыз жұмыс істеді, пікірлерін ашық айтып, өз ұстанымдарын қорғады. Мұндай жұмыс тәсілі тергеу үдерісінің ашық және демократиялы екенін көрсетті, өрбір өтініш пен арызшағымды жеке-жеке қарауға мүмкіндік берді. Соның нәтижесінде заңға қайшы үкім шығару ықтималдығы едәуір азайды.

Азаматтық қоғам мен құзырлы органдар осылай ашық ынтымақтас-

тық орнататын тәжірибе біздің елімізде берік орнығуға тиіс.

Осы мүмкіндікті пайдаланып, қоғам белсенділері мен заңгерлерге азаматтық ұстанымы және біліктілігі үшін ризашылығымызды білдіремін.

Қазір алдын-ала қорытындылар дайын. Біз теріс пиғылды адамдардың мемлекеттік төңкеріс жасамақ болғанын нақты білеміз. Осы ретте, бүлікшілер не үшін мұндай қадамға барды деген сұрақ туындайды. Жауабы – айдан анық.

Соңғы жылдары біз Қазақстанды түбегейлі жаңғыртуға, трансформациялауға көштік. Түрлі салада ауқымды өзгерістер басталды. Бұл кейбір ықпалды адамдарға ұнамады. Олар жылдар бойғы заңсыз өрекеттерін одан өрі жалғастыра беруді көздеді. Неғұрлым жоғары билікке ие болуды көкседі. Сол үшін көпші қылмыскерлер, қарулы бандылар мен опасыз шенеуніктер бірігіп, астыртын топ құрды.

Ішкі және сыртқы жауларымыз өзара ымыраласып, билікті басып алғысы келді. Олар халықтың наразылық шеруін басқа арнаға бұрып, жұртты қасақана арандатты. Лаңкестер мемлекеттік органдарға, стратегиялық нысандар мен бизнеске тиесілі ғимараттарға шабуыл жасады. Билікке күйе жағу үшін бейбіт тұрғындарға оқ атты.

Осының бөріні шетелдегі радикалды күштер өз мақсатына пайдаланғысы келді. Олар Қазақстанды қақтығыс алаңына айналдырып, елге ойран салмақ болды. Бейбіт өміріміздің тасталқанын шығаруды жоспарлады. Президентті биліктен кетіргісі келді.

Шын мәнінде, бұл мемлекеттілігімізге төнген аса қауіпті сын-қатер болды. Бірақ, қастандық жасаушылардың арам пиғылы іске аспады. Мен ең қиын сәтте, қандай жағдай болса да, ақырына дейін халқымен бірге боламын деп ашық айттым.

Бабаларымыз «Іштен шыққан жау жаман» деп бекер айтпаған. Төңкеріс жасауға ұмтылғандардың арасында белгілі адамдар болды. Жоғары лауазым иелері мемлекетке сатқындық жасады. Опасыздардың ішінде ескери және арнаулы органдардың басшылары да бар. Олар Күштік құрылымдардың заңға сәйкес қимылдауына кедергі келтірді. Мемлекет басшылығына қалалардағы ахуал туралы жалған ақпарат берді. Тіпті, арнайы үкіметтік және басқа да байланыс арналарын өз бақылауына алды. Бір сөзбен айтсақ, олар елді ыдырату үшін ойларына келген барлық тәсілді қолданды.

Соның салдарынан Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымынан көмек сұрауға мәжбүр болдық. Бұл қадам ішкі және халықаралық нормаларға қай жүзеге асырылды. Бітімгершілік сүйреті елімізде бір де бір оқ атқан жоқ. Стратегиялық маңызы бар нысандардың қауіпсіздігін ғана қамтамасыз етті. Бұған алдын-ала жасалған келісімнің нәтижесінде қол жеткіз-

дік. Жағдай тұрақтанған соң, екі аптадан кейін олар Қазақстаннан толық шығарылды.

Бұл – көптарпын қарулы контингент, оның құрамында Қазақстан да бар. Бітімгершілік миссиясының маңызы рөлін жоққа шығаруға болмайды. Бірақ, түптеп келгенде, біз содырларды өз күшімізбен жеңдік.

Осы орайда, бір мәселеге жеке тоқталғым келеді. Сатқындардың опасыздығы құқық қорғау органдарының беделіне нұқсан келтірмеуге тиіс. Онда қызмет ететін азаматтар да – өз бауырларымыз. Олар елмен бірге екенін, туған халқы үшін қасқы қаны қалғанша күресетінін дәлелдеді. Отан алдындағы аңтына адал болып, мемлекетімізді жанқиярлықпен қорғады. Мен сын сағатта қатерге қаймықпай қарсы тұрған төртін сақшыларына ризашылық білдіремін.

Сондай-ақ, азаматтарымыз ерікті түрде өз ішінен жасақ құрып, қоғамдық төртінді сақтауға атсалысты. Жауапты сәтте бірлік пен жанаушылықтың бірегей үлгісін көрсеткен барша азаматтарға алғыс айтамын.

Осы күндерде халқымыз кез-келген қауіп-қатерді жеңе алатын біртұтас ел екенін танытты. Отанышылдық рухының арқасында қасиетті Тәуелсіздігімізді сақтап қалды.

Шын мәнінде, қаңтар оқиғалары мемлекеттілігіміз үшін зор сынақ болды. Біз жардың шетінде тұрдық. Бір қадамды қате жасамақ немесе батыл өрекет етпесек, мемлекетіміз құрдымға кететін еді.

Күштік құрылымдар мен олардың сыбайластарының өзара ымырласуына қатысты іс бойынша тергеу құпия жағдайда қарқынды жүргізіліп жатыр. Алдымызда куәгерлерден жауап алу, сараптама жасау және түрлі мәліметтерді зерделеу сияқты қыруар жұмыс бар.

Бір нәрсені нақты айта аламын: қаскөйлер мұқият ойластырылған ауқымды операция жасады. Олар халқымыздың және шетел қоғамдастығының алдында мемлекеттің жоғары басшылығының абыройын төгіп, биліктен тайдыруды көкседі. Кәсіби дайындықтан өткен содырларды өз мақсатына жету үшін еш қымсынбастан пайдаланды. Оларға еліміздің ең ірі шаһары – Алматыны күл талқан етуді, жұртты өбден үрейлендіріп, дүниеде біржола түңілдіруді, елдегі ахуалдың быт-шытын шығарып, бейберекет қылуды тапсырды.

Сондықтан кімнің қандай лауазым иеленіп отырғанына, қоғамдағы орны қандай екеніне қарамастан осы қайғылы оқиғаларға кінәлі адамдар түгелдей лайықты жазасын алатынына уәде беремін.

Сол күндері қатаң өрі шұғыл шара қабылдаудан басқа амал қалған жоқ. Мен ең шешуші сәттерде елім үшін қолымнан келгеннің бөріні жасадым. Бұл – менің президенттік өрі перзенттік борышым.

(жалғасы 2-3 бетте)

ОЙЫЛ АУДАНЫНЫҢ ӘКІМІ
АСҚАР ҚАЙЫРҒАЛИҰЛЫ ҚАЗЫБАЕВТЫҢ
АУДАН ЖҰРТШЫЛЫҒЫН
НАУРЫЗ МЕРЕКЕСІМЕН ҚҰТТЫҚТАУЫ

Қадірлі ойылдықтар!

Жер - жаһанға тіршілік нөріні сеуіп, ару көктеммен бірге келген жарқын мерекеміз – Ұлыстың ұлы күні баршаңызға құтты болсын!

Наурыз – ізгілік пен бірліктің мерекесі. Бұл күні барша жұрт өкпе – ренішті ұмытып, біздің өңірде қалыптасқан дәстүр бойынша ауыл-үйді аралап көрісіп, ағайынмен бір дастархан басында табысады. Адамдар бір-біріне ырыс-несібе тілеп, ақ пейілдерін арнайды. Бұл кезеңді біздің халқымыз береке-бірлік, ырыс-құт мезгілі санайды.

Бірлігі берекелі, тірлігі мерекелі, ынтымағы жарасқан елдің ғана ырысы мен табысы мол болмақ. Қазақстанның бүгінгі қол жеткізген жетістіктері - соның дәлелі.

Ойыл өңірінде де әлеуметтік-экономикалық оң өзгерістер көп. Мәселен, ауданда ауыз су мәселесі түбегейлі шешілуге жақын. Кәсіпкерлікті қолдау арқылы елдің тұрмысын, әл-ауқатын жақсарту бағытындағы жұмыстар жыл сайын қарқынды жалғасып келеді. Тізбектеп айта берсек, игілікті іс көп. Қол жеткен жетістіктер – аудан халқымыз бекем бірлігі мен тату тірлігінің ортақ жемісі.

Ұлыстың ұлы күні – Наурыз мерекесі баршаңызға құтты болсын, бақыт өкелсін! Тарихи тамыры тереңге бойлаған өз-Наурыз дана халқымызда қай кезде де еңсесі биік елдіктің іргесі сәгілмес бірліктің, ырыс пен ынтымақтың мерекесі болып келген.

Қазақстан халқы үшін Наурыз мейрамы – көктем мен жаңаруды айшықтайтын мерей тасыған ұлы мереке. Наурыз - көктемгі жаңарудың, махаббаттың, ақ пейіл мен татулықтың мерекесі. Ол - өткенді саралап, болашағымызды болжайтын ерекше кезең.

Құрметті жерлестер!

Ақ ниетпен өткенге салауат айтып, ақ тілекпен жаңа Наурызды қарсы алайық! Отанымызға – береке, халқымызға – игілік, мемлекетімізге – молшылық, ал өр шаңыраққа бақыт пен шаттық тілейміз.

Еліміз өркен жайып, Наурыз баршаңызға ынтымақ пен сәттілік алып келсін! Ұлыстың ұлы күнінде айтылған барлық тілек қабыл болады, - дейді. Олай болса, қасиетті Наурыз мерекесі баршаңызға жаңа жетістіктер мен жеңістер, молшылық пен татулық өкелсін. Еліміз тыныш, өрбір жаңа күн барлық отбасына шадыман шаттық пен бақ-береке сыйласын!

Ақ мол болсын!

Ұлыстың ұлы күні құтты болсын!

Құрметпен, Ойыл ауданының әкімі Асқар Қайырғалиұлы Қазыбаев

«ЕЛ БАҚЫТЫ- ЕРЛЕР ҚОЛЫНДА»

Президентіміздің Жолдауын тапқылмай отырып көріп, көкейде жүрген көп сауалдарыма жауап алдым. Риза болдым. «Ер бақыты ел қолында, ел бақыты ерлер қолында» деп, Батыр атамсы Бауыржан Момышұлы айтпақшы, ел тізігін қолына алған Президентіміз қиын-қыстау кезеңде ел тізігін мықтап ұстап, «көлденең көк аттының» жетегінде кеткен жоқ. Туған халқының тыныштығын, береке-бірлігін талауға түсірмеді. Халықтың алаңдаулы көңіліндегі қара бұлтты сөйлітті, қамқоры, қорғаушысы барлығын танытты. Ол- Жолдауда жан-жақты, нақты дәлелдермен айтылды. Әсіресе, бұл Жолдауда анық айтылған орталыққа жете алмай, тоз-тозы шыққан шалғайдағы ата қоныстардың киелі атаулары қайтарылып, алысқа сабылған ағайынның ажары мен атауы ұмытыла бастаған баяғы үлкен облыс орталықтарының қайта жаңғыруы, көп кешікпей ел еңесінің көтерілуіне күш беретіні анық. Алда - «Ер бақыты-ел қолында» екендігі сыналар шақ. Отанымыздың жалғыз ортақ шаңырағын тіктеп, іргесін берік ұстау, оның ішіндегі уығын шаныып, үзігін жауып, туырлығын қымтап, отырған қалың бұқара халықтың ортадағы отты шынайы көңілімен бірлесе жағып, түтінін түзу шығаруына тікелей байланысты. Жауапкершілік жүгін бірлесіп көтеруге баршаңыз ат салысайық, ағайын! «Ала қойды беле қырыққан-жүнге жармайды» деген, дана халқымыз. Жаңа Қазақстанның болашағы жарқын болсын!

Төлеген МЕРУЕНОВ,
Еңбек ардагері.

ЖОЛДАУ –
ЖЫЛЫ АҒЫСТЫҢ АРНАСЫ

Өткен сәрсенбінің сәтінде алаш баласы үшін зор қуаныш – алаш ардақтары Абай мен Қонаев рухы қайта жаңғырып, ақ түінің қарны жарылды! Сондай-ақ, қасиетті Ұлытау атауларымен облыстар ашылды! Қазақ жұртшының өңі шыралаңып қалды. Айбарланып қалдық! Президентіміз ел көкейіндегілерді деп басқаны қандай ғанибет десеңізші. Жолдаудың турпаты белек болды. Қаңтар оқиғасының жай-жапсарын тағы бір тәсілмен берді. Аударға қарап, ақтарға тексерілетінін тағы бір түйіп айтты. Президент қоғамдағы жүйенің сеңін бұзды. Жылы ағыстың арнасын ашты. Ендігі жерде саялауға күнделікті қасымызда жүрген қарапайым замандастарымыз белсене қатысып, таңдау жасайтын құн тұмақ. Елдің болашағы үшін тер төккісі келетіндер жаңа партия құрамын десе, кедергі жойылып, жол ашылды. Облыс және республикалық маңызы бар қалалардың мемлекеттік арнасы жүйе бойынша сайланды. Мемлекет басшысы билік партиясынан кетіп, президентке шамадан артық өкілет беруден бас тартып, өкімдердің жетекші партия филиалдарын басқаруды тоқтату керек деп өділдік туын биік көтерді. Несіне жанаулық, бұрынғы жетекші партияның өкімдер басқарғысы, айдарынан жел есті. Енді аты да, заты да өзгерді. Дамудың даңғыл жолы осындайdan басталса керекті. Жолдауда Ел тұтқасының: «Бұқаралық ақпарат құралдары бәсекеге қабілетті және еркін болуы керек. Бұл қағидат қазір кез келген өркениетті ел үшін айрықша маңызды», — дегені өте орынды болды. Әсіресе БАҚ туралы заңды қайта қарау туралы атап көрсеткені қайғымтал жаңалық! Себебі, бұл заң ескірді. Арзанның сорпасы татымайтын жүйе жетті. Уақыт талабына сай емес. Жүректен шықпаса, жүрекке жетпейді дегендей, Президентіміздің Жолдауында жан дүниеніңізге қозғау салатын жүрекжарды жолдары жеткілікті. Айталық: «Мен азаматтарымыздың ертен емес, бүгін бақытты өмір сүргенін қалаймын. Ең бастысы – еліміздің егемендігі. Шын мәнінде біз үшін Қазақстанның Тәуелсіздігі бөрінен қымбат. Осы тұрақсыз, құбылмалы өлемде Қазақстанымыз бізден басқа ешкімге керек емес. Сондықтан маған елімінің амандығы мен жерімің тұтастығынан асқан ешбір құндылық жоқ», — дегенін толқымай қабылдау мүмкін бе? Бұл өр алаш перзенті үшін тағдыршешті аталы сөз ғой! Себебі түсінікті. Төрткіл дүние дағдарып, толқу үстінде. Алмағайып кезеңнің ақыры немен бітетіні белгісіз. Ендеше, өркім өз отанында, өз жерінде бос сөзден іске көшіп, жұмыла кірісу міндет. Мұны өркім өзінен бастау керек. Осыны сезіну бір басқа да, соған сай іс-өрекет жасау бір басқа. Бізге соңғысы жетпей жатыр. Президентіміздің: «Бізге ешкім сырттан келіп, ештеңе жасап бермейтіні анық, бөрі өз қолымызда», - дегенін естен шығармаған абзал!

Қаншама уақыттан бері көптеген белсенді азаматтар көтеріп жүрген бірқатар саяси мәселелер бүгін шешімін тапты. Бүкіл проблемалар бір мезетте шешілуі тиіс деп талап қою қиынсыз және ол мүмкін де емес. Ел потенциалын ескеру керек. Айтылған пікір ескеріліп іске асып жатқанда, дұрысты дұрыс деп неге бағалай алмаймыз осы? Әлде тек сынап, міней беру ғана белсенділік белгісі ме? Жолдаудың дұрыс жағы қағазда қалмай, нақты іске асуына қызмет ететік, азаматтар. Елге ең керекті осы!

Серікбай ҚОЙБАҒАРОВ,
Аудандық «Ойыл» газетінің редакторы.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолғауы «ЖАҢА ҚАЗАҚСТАН: ЖАҢАРУ МЕН ЖАНҒЫРУ ЖОЛЫ»

Құрметті депутаттар!

Халыққа қажетті реформаларды жүзеге асыру – менің Мемлекет басшысы ретіндегі басты міндетім. Саяси жаңғыру болмаса, елімізді орнықты дамыту, ауқымды әлеуметтік-экономикалық өзгеріс жасау мүмкін емес. Бұл – анық өрсө. Біз екі жарым жылдың ішінде осы бағытта нақты нәтижеге қол жеткіздік.

Мен осыған дейін саяси реформалардың төрт топтамасын ұсындым. Соның аясында қоғамды одан әрі демократияландыруға бағытталған бірқатар маңызды бастама жүзеге асты.

Тек саясат саласының өзінде оннан астам заң қабылданғанына қарап, қоғамда болып жатқан оң өзгерістердің ауқымы қандай екенін бағамдауға болады. Мысалы, бейбіт жиналыстар туралы жаңа, демократиялық заңды алайық.

Бұл құжат белсенді азаматтарға, оның ішінде оппозициялық көзқарастағы қоғам белсенділеріне еш кедергісіз шеру өткізуіне, сол жерде өкілдіктері емін-еркін айтуына мүмкіндік берді. Бұл жаңашылдық елімізде жаңа саяси мәдениеттің тамыр жаюына, қоғамдағы өзара жауапкершілік пен сенімнің артуына жол ашты. Дегенмен, жұртты арандатқысы келетін кейбір белсенділер демократиялық сипаттағы осы заңның өзіне бағынбау, тіпті оны бұзу керек деп санайды.

Мен бұдан былай ешқандай жұмсақтық көрсетпейтінімізді мәлімдеймін. Басқа да заңдар сияқты бұл заңның талаптары да мүлтіксіз орындалуға тиіс.

Базірәулердің жауапсыздығы мен бейбастақ әрекеттері заңды сыйлайтын азаматтармысыз үшін тым қымбатқа түсті. Заң беріне ортақ, оған биліктегі азаматтар да, қоғам белсенділері де бірдей бағынуға тиіс.

Саяси өзгерістер азаматтардың жергілікті өзін-өзі басқару ісінен бастап, жалпыұлттық сипаттағы мәселелерге дейін, яғни барлық деңгейде шешім қабылдауға дайын екенін көрсетті.

Саяси трансформация бүкіл салада тамыр-таныстық пен монополияны түбірімен жойып, адал өрі әділ «ойын ережесін» қалыптастыруды көздеді. Бірақ, осы ниет пен жұмыс қарқыны жұрттың беріне бірдей ұнай бермейтін анық.

Берін де бармақ басты, көз қыстымен мен шешім үйренген адамдар бұған дейінгі артықшылықтары мен табыс көздерін жоғалтып алудан зәре-құты қалмай қорқуда. Олар біздің мемлекеттілігіміздің тұғырын шығалту үшін дереу іске кірісу қажет деп шешті. Тіпті, өз халқына қарсы шықты деуге болады.

Қасіретті қаңтар күндерінен кейін көптеген адамдар «бөрі кері кетеді, билік жаңғыру қарқынын бәсеңдетіп, аяғын аңдап басатын болады» деп санады. Бірақ, біз алған бетімізден қайтпаймыз. Керісінше, қоғамның барлық саласында жасалып жатқан жүйелі өзгерістердің қарқынын үдете түсеміз.

Мен бұған ұсынып отырған бастамалар қаңтар оқиғаларынан өлдеқайда бұрын мұқият ойластырылып, пысықталған. Ашығын айтайын, маған «асықпайық, заман жақсарғанға дейін бұл жоспарды қоя тұрайық» деп ақыл қосқан сарапшылар мен мемлекеттік қызметшілер де болды. Олар қазіргі ахуалды өз мүдделімізге пайдалануға мүмкіндік туып тұрса, жүйені өзгертудің не қажеті бар деді.

Енді біреулер геосаяси ахуал қатты шиеленісіп тұрған кезде елді «горбачевтік қайта құрудағы» сияқты берекесіздік жайлап, көше демократиясы белең алып кете ме деген орынды қауіптерін айты. Бірақ, мен елімізге түбегейлі реформалар қажет екеніне бек сенімдімін. Әйтпесе, тоқырауға тап боламыз. Біз оның салдары мемлекетті қалай күйрететінін тарих қойнауына кеткеніне көп бола қоймаған кеңес тарихынан жақсы білеміз.

Кешегі қаңтар оқиғаларына да еліміздегі тоқыраудың салдары белгілі бір деңгейде есер етті. Мен соңғы екі айдың ішінде әлеуметтік-экономикалық салада, ұлттық және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету ісінде, ең алдымен, жүзеге асыру қажет болатын міндеттерді айқындап бердім.

Мен бүгін еліміздің саяси жүйесін көшенді жаңғырту бағдарламасын ұсынғалы отырмын. Бұл құжат, ең алдымен, қоғамның қажеттілігін және сұранысына негізделген.

Парламент депутаттары, Конституциялық кеңес, Орталық сайлау комиссиясы, Жоғарғы Сот және беделді сарапшылардың ұсынымдары назарға алынды. Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінде осы тақырып бойынша пікірталас өтті. Құжатты әзірлеу кезінде зерттеушілер мен қоғам қайраткерлерінің, яғни партиялар мен үкіметтің емес ұйымдардың ұсыныстары да мұқият зерделенді.

Жалпы, ұсынылып отырған реформаларды біздің қоғамдағы алуан түрлі көзқарастардың жиынтық көрінісі деуге болады. Осыған дейін қолға алынған өзгерістердің заңды жалғасы іспетті бұл бастамалар екі өзекті міндетті шешеді.

Біріншіден, қоғамды дәйекті түрде демократияландыруға септігін тигізеді. Екіншіден, мемлекеттің орнықты өрі басқаруға икемді болуын қамтамасыз етеді. Бұл ел ішінде болып жатқан іргелі қоғамдық өзгерістер мен шиеленісе түскен геосаяси тартыс кезінде айрықша маңызды.

Қазіргі халықаралық ахуал қырғи-қабақ соғыстың ең қиын кезеңін еске түсіреді. Бірақ, шегіне жете буырқанған, мемлекеттер қатаң санкциялармен тірескен, жер жүзіне қандай кесірі тиетіні беймәлім болып тұрған бүгінгі жағдайды адамзат бұрынсоңды көрмеген теңдессіз қиындық деуге өбден болады. Сондықтан, біз үшін көздеген мақсаттан ауытқымаудың, еліміздің тұтастығын, жалпыұлттық бірлігі мен тілектестігін сақтаудың өмірлік маңызы бар.

Реформа жасап жатырмыз деген атақ үшін ғана реформа жасаудың ешкімге қажеті жоқ. Мен мұны бірнеше рет айттым. Біз бұл өзгерістерді жұртқа жақсы көріну үшін жасамаймыз. Құлаққа жағымды, бірақ орындалуы екіталай, күменді көрсеткіштерге алданбаймыз.

Қағаз бетінде ғана жүзеге асырылған, бірақ шындыққа еш жанаспайтын жалған табыстарға масаттанып отыратын заман келмесе кетті. Халыққа көпірме сөз, бос үде емес, көзбен көріп, қолмен ұстауға болатын оң өзгерістер керек.

Біз кез келген мәселені ашық айтып, оны шешудің оңтайлы жолдарын бірге іздейміз қажет. Экономикадағы, саясаттағы жасанды монополияларды түбірімен жоюға тиіспіз. Оның орнына ашық өрі әділ бәсеке орнату өте маңызды. Себебі нағыз бәсеке болғанда ғана халықтың өл-ауқаты артып, жағдайы жақсарады. Бүкіл құзырет бір қолда болуына негізделген басқару жүйесі қазір өзінің тиімділігін жоғалтты. Бұл жүйе көзқарасы мен ұстанымы өркілші азаматтық қоғамды ұйыстыра алмайды. Сондықтан біз Қазақстанды дамытудағы саяси моделін өзгерту үшін өрі қадамды мұқият ойластыра отырып жасауымыз керек.

Мен бұл жерде, ең алдымен, басқарудың суперпрезиденттік үлгісінен мәңгілігі Парламент бар президенттік республикаға біржола көшу туралы айтып отырмын. Мұндай жүйе билік институттарының тепе-теңдігін оңтайлы болуын қамтамасыз етіп, елімізді орнықты дамытуға септігін тигізеді.

Алдымызда Парламенттің рөлін күшейту міндеті тұр. Бұл «халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасын табысты жүзеге асыруға жол ашады. Біз болашақта қандай ел болатынымызды нақты білеміз. Жаңа Қазақстанды азаматтық қоғамға қалыптасқан тиімді мемлекетке айналдырамыз. Осыған орай «Күшті Президент – ықпалды Парламент – есеп беретін Үкімет» қағидатын басшылыққа аламыз. Бүгін мен осы стратегиялық мақсатымызға жетуге мүмкіндік беретін бірқатар бастамаларды ұсынамын.

БІРІНШІ. Президенттің өкілеттігі туралы

Мен бұған дейін айтқанымдай, Қазақстанда суперпрезиденттік басқару үлгісі қалыптасты. Дамудың бастапқы кезеңінде мемлекетімізге мұндай үлгі қажет болды. Бірақ, біз бір орында тұрған жоқпыз. Қоғам да, еліміз де өзгеруде. Саяси жүйеміз жаңа жағдайларға бейімделуге тиіс.

Қазір бізде барлығы Президентке келіп тіреледі. Бұл – дұрыс емес. Біртіндеп бұдан бас тартуымыз қажет.

Мен үшін мемлекеттің ұзақмерзімді мүддесі биліктің қосымша мүмкіндіктеріне және уақытша ықпалына қарағанда өлдеқайда маңыздырақ. Сол себепті мен Amanat партиясының қаңтар айындағы съезінде ұйымның төрағалығынан быыл бас тартатынымды мәлімдедім.

Партияның мемлекеттік аппаратқа кіргіуіне мүлдем жол бермеген жөн. Саясаттағы монополия түрлі әлеуметтік кеселді туындататыны және мемлекетті дағдарысқа ұшырататыны анық. Саяси үстемдікке барынаша шектеу қою қажет.

Президент өзінің өкілеттігін атқару кезеңінде партияға мүшелігін тоқтата тұруға міндетті екенін заң жүзінде ресімдеуді ұсынамын. Бұл норма саяси бәсекені арттырып, барлық партияның дамуына бірдей жағдай жасайды. Осылайша, біз еліміздің болашақтағы көшбасшыларын негізгі саяси институттарды өзіне бағындырып алуға құмар болудан сақтаймыз.

Дәл сол сияқты, Орталық сайлау комиссиясының, Есеп комитеті мен Конституциялық кеңестің төрағалары және мүшелері міндетті түрде партиядан шығуы керек деген норманы да заңнамаға енгізген жөн.

Барлық өкілеттікті бір қолға шоғырландырған орталықтағы жағдай аймақтарда да қайталанатынын көріп отырмыз. Сол себепті өкімдер мен

олардың орынбасар-ларына партия филиалдарында да лауазым иеленуге заң жүзінде тыйым салу керек. Мұндай шешімдер көп-полюсті партиялық жүйе қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Саяси және экономикалық қызметтің монополиялануы қаңтар оқиғаларының туындауына басты себеп болғаны бүгінде бүкіл қоғамға мәлім.

Біз «қасіретті қаңтардан» мынадай маңызды сабақ алдық: мемлекеттегі ең жоғары лауазымды тұлғаның қолында барлық өкілеттіктің шоғырлануы оған жақын тұлғалар мен қаржылық-олигархиялық топтардың ықпалын орынсыз күшейтеді. Сосын олар мемлекетті жеке меншігі сияқты көре бастайды.

Қай елде болса да тамыр-таныстық кадр іріктеу ісін бурмалап, сыбайлас жемқорлықтың тамыр жаюына өкеліп соқтырады. Тамыр-таныстық пен рушылдық құрдымға бастайтын нақты ұғыну қажет.

Мұндай қарым-қатынас шағын ғана топтың шалқып өмір сүруіне жол ашады. Ал, өзгелерді өмірінің ешқандай болашағы жоқ екеніне біржола мойынсұнып, тек өлместің күнін көру үшін арпалысуға мәжбүрлейді.

Барлық азаматтарға бірдей мүмкіндік берілетініне Мемлекет басшысы мызғымас кепіл болуға тиіс. Сондықтан Президенттің жақын туыстарына саяси мемлекеттік қызметші болуға және квазимемлекеттік секторда басшылық лауазымдарды иеленуге заң жүзінде тыйым салынады. Мұндай норманы Конституцияға енгізсек те артық болмайды деп санаймын.

Президенттің өкілеттігі неғұрлым көп болса, ол соғұрлым шексіз биліктің иесіне айналады.

Мемлекет басшысы облыс, республикалық деңгейдегі басқару органдарының бірдей мүмкіндіктеріне Мемлекет басшысы мызғымас кепіл болуға тиіс. Сондықтан Президенттің жақын туыстарына саяси мемлекеттік қызметші болуға және квазимемлекеттік секторда басшылық лауазымдарды иеленуге заң жүзінде тыйым салынады. Мұндай норманы Конституцияға енгізсек те артық болмайды деп санаймын.

Президенттің өкілеттігі неғұрлым көп болса, ол соғұрлым шексіз биліктің иесіне айналады.

Мемлекет басшысы облыс, республикалық деңгейдегі басқару органдарының бірдей мүмкіндіктеріне Мемлекет басшысы мызғымас кепіл болуға тиіс. Сондықтан Президенттің жақын туыстарына саяси мемлекеттік қызметші болуға және квазимемлекеттік секторда басшылық лауазымдарды иеленуге заң жүзінде тыйым салынады. Мұндай норманы Конституцияға енгізсек те артық болмайды деп санаймын.

ЕКІНШІ. Өкілді билік тармағын қайта құру

Біз Президенттің өкілеттігін біртіндеп қысқарта отырып, Парламенттің рөлін айтарлықтай арттыруымыз керек. Сол арқылы мемлекетіміздің институционалды тұғырын нығайтамыз. Шын мәнінде, елімізде өкілді билік тармағы мықты болуы қажет.

Халықтың сенім мандатына ие болған депутаттарға жоғары жауапкершілік жүктеледі. Олар мемлекетімізді еркіндету ісіне белсене атсалысуға тиіс. Ең алдымен, Сенатты жасақтау тәртібін және оның бірқатар функциясын қайта қараған жөн.

Қазіргі таңда жоғарғы палата 49 депутаттан тұрады. Яғни, өр өңірден екі сенатор сайланады және 15 сенаторды Президент тағайындайды. Мұндай құрылым аймақтардың ерекшелігін ескеруге және заң шығару үдерісіне Мемлекет басшысының тікелей ықпал етуіне мүмкіндік беріп келді. Өз уақытында бұл барынша озық өрі тиімді тәжірибе болды. Бірақ біз алға қарай қадам басуымыз керек.

Президенттің Сенаттағы квотасын бақылаудың құралы емес, Парламентте өкілдері аз әлеуметтік топтардың үні мен өкілдері ескеру тегі ретінде қарастырылған жөн. Осы орайда мен Президенттің Сенаттағы квотасын 15-тен 10 депутатқа дейін азайту туралы шешім қабылдадым. Оның бесеуін Қазақстан халқы Ассамблеясы қазіргейі сайламайды, тек ұсынатын болады.

Парламенттің төменгі палатасында еліміздегі түрлі саяси көзқарастар көрініс табуға тиіс. Ешкімге жасанды артықшылық берілмеуі керек. Осылайша, біз Қазақстан халқы Ассамблеясының Мәжілістегі квотасын жоюмыз. Менің ойымша, бұл – саяси жағынан да, заңдық тұрғыдан да дұрыс қадам. Бұл квота Сенатқа ауысады және 9-дан 5 депутатқа дейін кемиді. Соның нәтижесінде Мәжілістегі депутаттардың жалпы саны азаяды. «Аз болса да, саз болғаны» жақсы. Мұндай өзгеріс түрлі этностық топтарға мандат беріп, олардың үні жоғарғы палатада естілуіне мүмкіндік жасайды. Жалпы, Сенаттың жоғарғы палата ретінде жұмыс істеуін дұрыс өрі орынды деп санаймын.

Өлемде құрылымның унитарлы және Қазақстанға қарағанда халқы аз мемлекеттер жеткілікті. Соған қарамастан, бұл елдер қос палаталы парламент жасақтаған. Мысалды

алыстан іздеудің қажеті жоқ, Еуропада да осындай тәжірибе бар.

Ал, біздің Сенат өр өңіріміздің мүддесін қорғайтын палатаға айналуға тиіс. Соған сәйкес оның өкілеттігін реформалау қажет. Конституцияға сәйкес, Сенаттың Мәжіліс мақұлдаған заң жобаларын қабылдау немесе қабылдауға құқығы бар. Яғни, Мәжіліс іс жүзінде жоғарғы палатаның қарсылығын еңсерсе алмайды. Неғұрлым тепе-тең парламенттік жүйе қалыптастыру үшін бұл тәжірибені қайта қараған жөн.

Осы орайда, Сенатқа Мәжіліс қабылдаған заңдарды тек мақұлдау немесе мақұлдамау құқығын беретін норма енгізген дұрыс деп санаймын. Соған сәйкес, заң қабылдау құқығы Мәжіліске ғана тиесілі болады.

Ал, Сенаттың өкілеттігін Конституциялық кеңес пен Жоғары сот кеңесінің төрағасы лауазымына ұсынылатын кандидаттарға келісім беру құқығымен толықтырған жөн. Бұл өзгеріс саяси жүйедегі тепе-теңдік және төкемелік механизмдерін елеулі түрде нығайта түседі, заң шығару үдерісін едәуір жеңілдетеді. Сонымен қатар, төменгі палатаның құзыретін кеңейту қажет.

Елімізде көптеген ауқымды жобалар, бағдарламалар бар. Бірақ, түрлі себептерге байланысты оларды жүзеге асыру барысы көңіл көншітпейді. Сондықтан Парламент республикалық бюджеттің сапалы орындалуына бақылауды күшейтуі қажет.

Осы орайда Есеп комитетінің орнына Жоғары аудиторлық палата құруды ұсынамын. Оның төрағасы Мәжіліс депутаттары алдында қылына екі рет есеп беруге тиіс. Осылайша, Мәжілістің мәртебесі арта түседі.

Азаматтардың өкілді билікке деген сенімін нығайту үшін мәслихаттарға баса мән берген жөн. Мықты мәслихаттар өзекті мәселелердің шешімін табуға және аймақтардағы тұрмыс сапасын жақсартуға өсер ете алады. Олардың рөлін арттырып, дербестігін қамтамасыз ету үшін Мәслихат төрағасы лауазымын енгізген жөн.

Сондай-ақ, мәслихаттардың ықпалын барынша күшейту үшін облыс өкімдерін тағайындау тәртібін өзгерту қажет деп санаймын. Қазір мәслихат депутаттары Мемлекет басшысы ұсынатын бір ғана кандидатураға келісім береді немесе келісім бермейді. Осы ретте, заңнамаға Президенттің облыс және республикалық маңызы бар қала өкімі лауазымына кем дегенде екі кандидаттараны баламалы негізде ұсыну құқығын реттейтін түзетулер енгізу қажет.

Осылайша, Президент облыс және республикалық маңызы бар қала өкімдерін мәслихаттарда қарау нәтижесін ескеріп тағайындайды. Бұл – өңір басшылары жанама сайлау арқылы қызметке келеді деген сөз. Бірақ, Мемлекет басшысының аймақ басшыларын мәслихаттардың келісімінсіз орнынан босату құқығы сақталады. Өкілді билік тармағын өзгерту жөніндегі бұл жаңашылдықтардың бәрі күшті парламенттік мәдениет және ықпалды халық қалаушылары бар Жаңа Қазақстанды құруға бағытталған.

ҮШІНШІ. Сайлау жүйесін жетілдіру

Саяси жаңғырудың басты мақсаты – азаматтардың мемлекетті басқару ісіндегі рөлін арттыру. Бұл жүйесі сайлау үдерісі арқылы да жүзеге асырамыз. Біз осыдан 15 жыл бұрын конституциялық реформа аясында Мәжіліс депутаттарын пропорционалды тәсілмен сайлауға көштік. Ал 2018 жылдан бастап мәслихат депутаттарын да осы үлгімен сайлайтын болдық. Бұл қадамдар еліміздегі партиялық жүйені дамытуға тың серпін берді. Алайда, оның жағымсыз тұстары да байқалды.

Партияда жоқ азаматтар Мәжіліске ғана емес, жергілікті өкілді органдарға да сайлана алмайтын болды. Мұны ашық мойындауымыз керек. Соның салдарынан халықтың сайлау науқанына қызығушылығы күрт төмендеді. Сайлауды керек қылмайтын адамдардың қатары көбейді. Олар өздерінің дауысы маңызды екеніне, ел өмірін жақсартуға ықпал ете алатынына сенбейтін болды. Ашығын айтсақ, қазір жұрт депутаттарды аса тани бермейді. Осындай жағымсыз жайттарды ескерте отырып, мен аралас сайлау жүйесіне көшуді ұсынамын. Сол кезде барлық азаматтардың құқығы толық ескеріледі.

Пропорционалды-мажоритарлы үлгіде сайлаушылардың мүддесі ұлттық және өңірлік деңгейде толық көрініс табады. Мәжілістің депутаттық корпусының 70 пайызы пропорционалды, 30 пайызы мажоритарлық тәсілмен жасақталатын болады.

Сонымен бірге аралас сайлау үлгісі облыстар мен республикалық маңызы бар қалалардағы мәслихат сайлауына да енгізіледі. Сайлаудың осы тәсіліне оралу біз үшін өте маңызды. Бұл қадам – партиялардың Мәжіліс пен мәслихатқа өту шегін төмендету үшін осыған дейін қабыл-

данған шешімнің заңды жалғасы.

Бұдан былай мажоритарлық жүйе бойынша өрбір аймақ Парламенттің төменгі палатасына өзінің кемінде бір депутатын сайлай алады. Жаңа үлгі көзқарасы өртүрлі азаматтардың Мәжіліске келуіне мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, аудандар мен қалалардағы сайлауды толығымен мажоритарлық жүйеге көшіруді ұсынамын. Бұл жүйе жергілікті жерде бәсекелі саяси орта қалыптастырады. Оған қоса, елдің алдында беделі бар жаңа тұлғалардың саясатқа келуіне жол ашады.

Императивті мандатқа көшу де депутаттардың сайлаушылармен өзара байланысын нығайта түседі. Бір сөзбен айтқанда, енді сайлау алдында берген үдесін орындамаған депутатты кері қайтаруға болады. Бұл – халық қалаушыларына ықпал етудің тағы бір жолы. Осы ұстаным демократия дестүрлерін едәуір нығайтады. Өзара жауапкершілік пен сенімге негізделген жаңа саяси мәдениетті қалыптастырады.

Пропорционалды және мажоритарлы жүйе қатар қолданылса, саяси партиялардың рөлі сақталады. Олар еліміздегі азаматтық қоғамның басты институттарының бірі ретінде қала береді. Сонымен бірге бұл жүйе сайлауды әділ өткізуге және мемлекетті тиімді басқаруға мүмкіндік береді.

Аралас сайлау үлгісі азаматтардың саяси белсенділігін арттырып, елімізді жаңғырту үдерісіне жұмылдыра түседі деп сенемін.

ТӨРІНШІ. Партиялық жүйені дамыту мүмкіндіктерін кеңейту

Жаңа Қазақстанды құру ісі адал өрі еркін саяси бәсеке болуын қамтамасыз етуден бастау алады. Осыған байланысты, біз партияларды институционалды және ұйымдастырушылық жағынан дамытуға барынша қолайлы жағдай жасауымыз керек.

Партияларды тіркеу ресімі едәуір жеңілдейді. Тіркеу шегін 4 есеге – 20 мыңнан 5 мың адамға азайтқан жөн. Өңірлердегі өкілдер саны 600-ден 200 адамға төмендетіледі. Партия құру үшін азаматтардың бастамашыл тобының ең төменгі саны үштен бірге, яғни 1000-нан 700 адамға азаяды. Сондай-ақ, құрылтай съезін өткізуге және филиалдарды құруға берілетін уақыт көбейеді. Бұл мәселелерді либералдандыру еліміздегі саяси кеңістікті дамыту үдерісін едәуір жаңадандырады. Өз сайлаушыларының қордаланған проблемаларын сауатты жеткізіп, тиімді шешуге қабілетті жаңа партиялар пайда болады.

БЕСІНШІ. Сайлау үдерісін жаңғырту

Халықаралық тәжірибеде сайлауды ұйымдастыру жүйесі ұдайы өзгеріп отыратыны белгілі, яғни әділ және ашық сайлау өткізу үшін тиімді шешім іздеудің маңызы зор. Соңғы жылдарда бұл үдеріске ақпараттық және технологиялық факторлармен бірге, коронавирус індеті де өсер етуде.

Көптеген елдер дауыс берудің баламалы түрлерін пайдаланып жатыр. Яғни, электронды, мерзімнен бұрын, қашықтан, көпкүнді дауыс беру тәсілдері кеңінен қолданыла бастады. Сондықтан өлемдегі үздік тәжірибелерді зерттеп, қажет болса, оны біртіндеп енгізген жөн.

Байланыс технологиялары қарқынды дамып жатқан қазіргі заманда кандидаттар мен партиялардың әлеуметтік желідегі белсенділігінің маңызы зор. Бірақ, әлеуметтік желідегі үгіт-насихат қолданыстағы заңнама арқылы реттелмеген. Соған қарамастан сайлау науқаны кезінде онда үгіт-насихат жұмыстары бәрібір жүргізіледі. Осы оқпалықтың орнын толтыру үшін тиісті регламент пен ережені бекіте отырып, әлеуметтік желіде үгіт-насихат жүргізуге заң бойынша рұқсат беруді ұсынамын.

Сондай-ақ, байқаушылардың қызметін заңмен реттеу керек. Бұл институт та ашық сайлау жүйесінің ажырамас бөлігі саналады.

Демократия тарихы дегеніміз – ең алдымен, сайлау ресімдерін жетілдіру тарихы. Сондай-ақ сайлау заңнамаларының сақталуын бақылау тарихы деуге болады. Осы орайда, мен байқаушылардың құқықтары мен жауапкершілігі нақты белгіленуге тиіс деп санаймын.

Сайлауды ұйымдастыру және өткізу кезінде аумақтық сайлау комиссиялары да маңызды рөл атқарады. Былтыр ауыл өкімдерін тікелей сайлау жүйесі енгізілгені белгілі.

Осыған байланысты сайлау науқанын бүкіл еліміз бойынша үздіксіз үдеріске айналады.

Енді аумақтық сайлау комиссияларының жұмыс тәсілін қайта қараған жөн. Олар бұл іспен кәсіби түрде айналысуы қажет. Біз бір азаматтың екі рет дауыс беруін болдырмауға тиіспіз. Сондай-ақ азаматтарымыз кез-келген учаскеде дауыс бере алуы керек. Сол үшін сайлаушылардың біріншілік электронды базасын құру мүмкіндігін қарастыру қажет. Жекелеген тұлғалардың сайлау барысына ықпал етуіне жол бермеу үшін сайлау қорына салынатын қаржының жоғар-

ғы шегін нақтылау керек. Конституция және халықаралық құқық бойынша Қазақстандағы кез-келген сайлау – біздің ешкім араласуға қақы жоқ ішкі ісіміз. Бірақ, бұл норма сайлау нәтижесіне шетелден ықпал етуге әрекет жасау ықтималдығын жоққа шығармайды.

Қазір әлемде түрлі гибридті қауіптер, оның ішінде сайлау технологияларын қолдану арқылы жасалатын қатерлер көбейіп келеді. Осы және басқа да жайттарды ескерте отырып, елімізде өтетін сайлаулар

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолғауы

«ЖАҢА ҚАЗАҚСТАН: ЖАҢАРУ МЕН ЖАҢҒЫРУ ЖОЛЫ»

ешкімнің қол сұқпауына кепілдік береді.

Кеңестің қызметі қоғам үшін толық ашық болуы өте маңызды. Бұған Жоғары сот кеңесінің конкурстық рәсімдерінен онлайн трансляция жасау арқылы қол жеткізуге болады. Сонымен қатар мұндай конкурстардың қорытындыларын нақты дәлелмен түсіндіріп, жариялап отырған жөн.

Алқабилер сот төрелігін жүзеге асыруға қоғам өкілдерінің кеңінен қатысуына жол ашады. Қазақстанда алқабилер тек аса ауыр қылмыстар бойынша үкім шығара алады. Біз бұл саланы одан өрі дамытып, алқабилердің қарауына берілетін істердің санатын кеңейтеміз. Бұл жаңашылдық сот жүйесін демократияландыруға және оған қоғамның сенімін арттыруға мүмкіндік береді.

ЖЕТІНШІ. Бұқаралық ақпарат құралдарының бәсекеге қабілетін арттыру және азаматтық қоғам институттарының рөлін нығайту
Бұқаралық ақпарат құралдары бәсекеге қабілетті және еркін болуы керек. Бұл қағидат қазір кез-келген өркениетті ел үшін айрықша маңызды. Отандық ақпарат құралдарының Қазақстанда, өңірде және өлемде болып жатқан үдерістер туралы өз көзқарасы болуға тиіс.

Еліміздің ақпараттық қауіпсіздігі, тіпті идеологиялық дербестігі осыған тікелей байланысты.

Мемлекет ашық ақпараттық кеңістік пен сұранысқа әрі пермөнді ақпарат құралдарын құруға айрықша назар аударады. Бұқаралық ақпарат құралдары билік пен халықтың арасындағы тиімді байланыс арнасы бола отырып, елдегі қордаланған мәселелерді көтере алады және көтеруге міндетті. Бірақ, мұны жоғары азаматтық жауапкершілікпен жасау керек.

Біздің қоғамымызды ыдырату үшін сырттан берілетін тапсырыстармен жұмыс істеуге немесе көлеңкелі қаламақы үшін саяси кландардың астыртын тартысына қатысуға болмайды.

Журналистер өз еліне және азаматтарына шынайы жанашыр болуға тиіс. Бұқаралық ақпарат құралдары бекерден бекер «төртінші билік» атанбаса керек. Сол себепті сіздер жұрттың санасы мен сезіміне ықпал ету мәселесіне мұқият қараған-дарыңыз жөн. Мен мұны журналистер қауымына арнайы айтып отырым.

Тәуелсіз әрі жауапкершілігі жоғары бұқаралық ақпарат құралдары болмаса, қоғамды одан өрі демократияландыру мүмкін емес екеніне сенімдімін. Сондықтан мемлекеттің мүддесін, қоғамның сұранысын және медиасаланың даму үрдісін ескере отырып, БАҚ туралы заңды талап қарау керек.

Қоғамдық ұйымдардың қызметі елімізді орнықты және жан-жақты дамытудың тағы бір маңызды факторы саналады. Үкіметтік емес ұйымдар маңызды өлеуметтік мәселелерді ұдайы көтеріп, оларды кешенді түрде шешуге септігін тигізіп келеді.

Қазір Қазақстанның алдында тұрған міндеттер мемлекет пен үкіметтік емес ұйымдардың тығыз ынтымақтастықта жұмыс жүргізуін, азаматтық қоғам институттарын жүйелі түрде жаңғыртуды талап етеді.

Реформаларды әзірлеу және оны жүзеге асыру ісіне қоғамдық ұйымдар мен белсенді азаматтардың барынша тарту қажет. Сол үшін, ең алдымен, ұлттық жобалар мен стратегиялық құжаттардың бөрі ашық тапқылануын қамтамасыз ету керек. Бұл мәселе бойынша жасанды пікірталас өткізіп, көзбояушылық жасауға болмайды.

Біз елімізде азаматтық белсенділікті жандандыруымыз керек. Мемлекет пен қоғамның саналы өрі сындарлы серіктестігіне жол ашуымыз қажет. Сол себепті орталық және жергілікті органдардың, квазимемлекеттік сектордың жанындағы қоғамдық кеңестерді дамытып жатырмыз. Мен бірнеше рет олардың қызметіне қатысты сын айтқан болатынымын.

Дегенмен, бұл кеңестердің орасан зор институционалдық өлеуеті бар. Соны толығымен жүзеге асыру керек.

Быыл менің бастамамы бойынша осы кеңестердің құрамы және жұмыс жоспары түбегейлі жаңартатын болады. «Көңесіп пішкен тон келте болмас» деген нақыл сөз бар. Бабаларымыз ел тағдырын айқындайтын тарихи шешімдерді бүкіл

халық болып ақылдасып, бірге қабылдаған.

Ұлытауда, Ордабасы мен Күлтөбеде өткен ұлы басқосулар – соның айқын дәлелі. Келелі жиында айтылған кесімді сөзге алты Алаштың баласы түгел тоқтаған. Біз бірліктің бастауы болған осы дала демократиясының дәстүрін жаңғыртуымыз керек.

Ұлттық қоғамдық сенім кеңесі өз міндетін табысты атқарды. Енді оның орнына құрамы жағынан ауқымды Ұлттық құрылтай құруды ұсынамын.

Құрылтай қоғамдық диалогтың біртұтас институционалдық моделін қалыптастыруға тиіс. Сөйтіп, билік пен халықтың арасындағы дөңкерге айналатын болады. Қазіргі Қоғамдық кеңестердің бәрін өз айналасына топтастырады.

Ұлттық құрылтайдың құрамында еліміздегі барлық аймақтың өкілдері болады. Сондай-ақ, оған Парламенттің бірқатар депутаты, Қазақстан халқы Ассамблеясы мен Азаматтық альянстың, қоғамдық кеңестер мен ұйымдардың мүшелері, беделді қоғам қайраткерлері, өндіріс және ауыл шаруашылығы жұмысшылары, бизнес өкілдері және тағы басқа азаматтар кіреді. Осылайша, сан түрлі қоғамдық пікір иелерін түгел қамтитын өкілді құрылым қалыптасады. Ұлттық құрылтай мүшелері маңызды мәселелерді талқылау үшін тұрақты түрде бас қосып отырады.

СЕГІЗІНШІ. Еліміздің өкімшілік-аумақтық құрылымын жетілдіру
Сайлау жүйесіне, Парламентті жасақтау тәртібіне өзгеріс енгізген кезде елдің өкімшілік-аумақтық құрылымын ескеру керек. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында бірнеше облыс біріктірілді. Оның сол кездегі саяси және экономикалық ахуалдан туындаған өзіндік себептері болды.

Қазір Қазақстан дамудың келесі кезеңіне қадам басты. Өлеуметтік-экономикалық және демографиялық ахуал мүлде басқа.

Бүгінгі сын-қатерлер де, міндеттер де бөлек.

Мемлекетіміздің өркендеуі аймақтардың қуатты болуына тікелей байланысты. Мен бұл мәселеге 2019 жылғы Жолдауымда кеңірек тоқталдым.

«Қуатты өңірлер – қуатты ел» деген ұстаным өрдайым өзекті. Осы орайда, еліміздегі өкімшілік-аумақтық құрылымының оңтайлы болуы өте маңызды. Бұған дейін Шымкент республикалық маңызы бар қалаға айналды. Облыс орталығы Түркістан қаласына көшірілді.

Сонымен бірге Оңтүстік Қазақстан облысы Түркістан облысы деп аталды. Бұл қай жағынан аласақ та дұрыс қадам болды. Оны халық өте жылы қабылдады. Мен «Тәуелсіздік бөрінен қымбат» атты мақаламда осы үрдіс жалғасатынын айтқан едім.

Содан бері азаматтарымыздан көптеген ұсыныстар келіп түсті. Менің тапсырмам бойынша оның бөрі мұқият зерделенді. Халықтың қалауын ескеріп, мен бүгін бірқатар бастама көтергелі отырмын.

Ең алдымен, Семей аймағында Абай облысын құруды ұсынамын.

Семей қаласы жаңа облыстың орталығы болады. Осы мәселені аймақ тұрғындары көптен бері айтып жүргенін білемін. Қазір ол жақта шешімін таппаған түйткілдер аз емес. Мысалы, аймақтың ішкі инфрақұрылымы ебден тозған. Кезінде Алаш арыстарының басын қосқан Семей қаласының жағдайы да мәз емес. Біз тарихи еділдікті орнатып, ұлыларымыз дүниеге келген киелі өлкені қайта жаңғыртуға тиіспіз.

Тағы бір мәселе. Бұрынғы Жезқазған облысының аумағында Ұлытау облысын құру қажет. Жезқазған қаласы қайтадан облыс орталығы болады. Бұл аймақта дербес облыс құру – экономикалық қана емес, рухани жағынан да маңызды шешім.

Кең байтақ қазақ жерінің дәл жүрегінде орналасқан Ұлытаудың төл тарихымыздағы орны ерекше. Ел тағдыры шешілген ұлы жиындар осында өткен. Сарыарқаның төрінде орналасқан бұл аймақтың туристік өлеуеті өте зор. Оның өндірістік қуатын, логистикалық мүмкіндігін ұтымды пайдалану керек. Бір сөзбен айтқанда, біз Ұлытау аймағының дамуына жол ашамыз.

Үшінші мәселе. Алматы агломерациясына қатысты түйткілдер көп. Облыс тұрғындары негізінен қала төңірегіне шоғырланған. Ұзынағаш

тағы немесе Талғардағы мәселені сонау Талдықорғанда отырып шешу оңай емес. Облыс орталығына бару үшін халықтың алысқа сабылуына тура келеді. Осы және басқа да жайттарды ескере отырып, Алматы облысын екіге бөлуді ұсынамын.

Бұл өңірде Жетісу және Алматы облыстары құрылады. Алматы облысының орталығы Қапшағайда болуы керек. Ал, Жетісу облысының орталығы Талдықорғанда орнала-сады. Бұл қадамдар аймақтарды дамыту ісіне тың серпін береді деп санаймын.

Жалпы, жаңа облыстардың құрылуы – көпшіліктің көкейінде жүрген мәселе. Кезінде облыс мәртебесінен айырылған өңірлерде тұрғындар саны азайып, тұрмыс сапасы төмендеп кеткені жасырын емес. Осы олқылықтың орнын толтыратын кез келді.

Өкімшілік-аумақтық өзгерістер мемлекеттік басқару үдерісін жеңілдетеді. Жұрттың облыс орталығына барыс-келісін оңайлатады.

Ішкі көші-қон мәселесін реттеуге септігін тигізеді.

Жаңадан құрылатын облыстардың Абай, Ұлытау, Жетісу деп аталуында ерекше мән бар. Біз ұланғайыр жеріміздің байырғы атауларын, ұлы тұлғаларымыздың есімін ұрпақ санасында жаңғырта береміз. Мәселен, Қапшағай қаласы халқымыздың біртұар перзенті – Дінмұхамед Қонаевтың есімімен тығыз байланысты. Егер жұртшылық Қапшағайға Қонаевтың есімін беру керек деп ұсыныс айтса, мен бұл пікірге қосыламын. Мен мұның бөрі азаматтардың ұсыныс, пікірлеріне сүйеніп айтып отырмай, Жергілікті тұрғындар жаппай қолдаса, осы бастамаларды таяу арада жүзеге асыруға болады деп санаймын.

Үкіметке өкімшілік-аумақтық құрылымға қатысты мәселелерді мұқият саралап, оны іске асыру жолдарын ұсынуды тапсырамын. Бұл – оңай шаруа емес. Оның бөрі жан-жақты ойластырып, байыппен жасауымыз керек. Бұл ұсыныстар облыс және республикалық маңызы бар қалалардың өкілдері аппараттыңдағы мемлекеттік қызметшілер санын оңтайландыру жөнінде шаралар қабылдауға да мүмкіндік береді. Оларды қысқарту өңір тұрғындарының санына қарай жүзеге асырылады. Қалай болғанда да, өкімнің орынбасарлары үшеуден аспауы керек. Ерекше жағдайда ғана төртіншісіне рұқсат беріледі.

Президент Өкімшілігі бұл мәселені бақылауына алуға тиіс.

ТОҒЫЗІНШЫ. Жергілікті өзін-өзі басқаруды орталықсыздандыру.

Билікті орталықсыздандыру үдерісін тереңдете түспесек, саяси жасақтың табысты жүргізу және азаматтық қоғамды дамыту мүмкін емес. Біз нақты өкілеттіктерді орталықтан өңірлерге беру ісін жалғастырамыз. Ең алдымен, мемлекет пен жергілікті өзін-өзі басқару институттарының міндеттерін тиімді ажырату қажет.

Жергілікті өзін-өзі басқарудың мықты жүйесі азаматтардың өзі тұратын жердегі тұрмыс сапасын жақсартуға тікелей қатысуына негіз болатынын түсінуіміз керек. Қазақстандықтардың өз қаласы, ауданы мен ауылына деген жауапкершілікті мойнына алуға қашанда дайын екені анық. Адамдарды жете бағаламауға болмайды. Оларға қолдарынан келетін өкілеттіктерді беруден қорықпаған жөн.

Саяси жаңыру аясында мәслихаттар жергілікті өзін-өзі басқарудың негізгі буынына айналуға тиіс. Бүгінде олар жергілікті мемлекеттік басқару өрі жергілікті өзін-өзі басқару институты ретінде гибридіт сипатқа ие болып отыр. Сондықтан мәслихаттардың өкілеттігін нақты белгілеу қажет.

Өңірлерді қаржыландыру жүйесін түбегейлі қайта қараған жөн. Қазіргі кезде ауылдық округтер жоғары тұрған өкімдерге толығымен тәуелді. Сондықтан мардымсыз қолдауға ие болуда. Өкімдер сайланатынын ескеріп, халықаралық озық тәжірибеге сәйкес жергілікті өзін-өзі басқару органдарын тікелей қаржыландыру тәсілін енгізген дұрыс болар еді.

Сондай-ақ олардың меншік базасын едәуір кеңейту қажет. Олар өлеулі ресурстар иеленген соң ахуалға ықпал етеді, сонымен қатар жауапкершілік алады. Олай болмаған жағдайда, бұл өзін-өзі басқару емес, жай ғана алдамшы нәрсе болып шығады. Осыған байланысты қажетті дайындық жұмыстарының бөрі

биылғы жылдың ортасына дейін аяқтау керек.

Жергілікті өзін-өзі басқару орган-дары үшін мемлекеттік сатып алу тәртібін жеңілдету, бюрократия мен формализмді жою маңызды қадам болмақ.

Үкіметке Президент Өкімшілігімен бірлесіп, берілген тапсырмаларды жүзеге асыру тәсілдерін пысықтауды және соның бөрі «Өзін-өзі басқару туралы» заңды әзірлеу кезінде ескеруді тапсырамын. Сонымен қатар бұл саладағы халықаралық базалық құжат болып саналатын Жергілікті өзін-өзі басқарудың Еуропалық хартиясын Қазақстанның ратификациялауы мәселесін пысықтау қажет. Бұл шаралардың барлығы өз айналасындағыларды жұртшылықты толғандыған проблемаларды тиімді шешу ісіне жұмылдыра алатын, нағыз беделді, жауапкершілігі мол жергілікті көшбасшылардың шығуына септігін тигізетін болады.

Жергілікті өзін-өзі басқару жүйесінің нығая түсуі өңірлерді дамыту, масылдық көңіл-күйді төмендету және еліміздегі демократиялық өзгерістерді орнықтыру үшін жаңа мүмкіндіктерге жол ашады.

ОНІНШЫ. Дағдарысқа қарсы кезек күттірмейтін шаралар туралы

Геосаяси ахуалдың қатты ушығып кетуіне байланысты Қазақстан қазіргі тарихымызда болып көрмеген қаржылық-экономикалық қиындықтарға тап келіп отыр. Қатаң санкциялық тайталас қазірдің өзінде жекелеген елдерді ғана емес, тұтас жаһандық экономиканы елеулі шығынға ұшыратуда. Ахуал жедел, тіпті сағат сайын өзгеруде. Өлемдік нарқыта белгісіздік пен тұрақсыздық өршуде. Өндірістік және сауда жүйелері күйреп жатыр. Бірақ соған бола байбалам салуға негіз жоқ. Біздің елімізде ауқымды дағдарысты еңсеруге қажетті резервтер мен амал-тәсілдердің бөрі бар.

Үкімет дағдарысқа қарсы кезек күттірмейтін кешенді шаралар топтамасын тез арада жүзеге асыруға міндетті. Ең алдымен, ұлттық валютаның тұрақтылығын қамтамасыз ету керек. Бұл – біздің экономикалық қауіпсіздігіміздің негізгі факторы.

Соңғы кездегі оқиғалар теңге бағамына орасан зор қысым жасалғанын көрсетті. Мұны өздеріңіз де көріп отырсыздар. Валюта нарығындағы тұрақсыздық жұрттың үрейленуіне, капиталдың елден шығарылуына, трансшекаралық «жасырын» ақша аударылымдарына байланысты болып отыр. Сондықтан қаржы саласында өрішіп тұрған жасанды сұранысты, соның ішінде сырттан келген сатып алушылардың белсенділігін туындаған сұранысты азайту қажет.

Алдыңғы күні мен валютаны шетелге шығаруға шектеу енгізетін жарлыққа қол қойдым. Ірі институт-оналдық құрылымдар шетел валюталарын тек өздерінің шарттық міндеттемелерін орындау аясында ғана сатып алып, сұранысты қамтамасыз етуі керек. Мемлекеттің қатысуымен экспорттық валюта түсімдерін сату көлемін арттыру мәселесін пысықтаған жөн. Жер қойнауын пайдаланушы жеке сектор-ды да өз валюта түсімдерін сатуын күтемін.

Екінші деңгейдегі банктер өздерінің шарттық міндеттемелерін орындау барысында клиенттерінің валюта алуына бақылау және мониторинг жүргізуге тиіс. Банктердің осы талаптарды сақтауына қатаң бақылау жасаған жөн. Нарықтағы алаяқтық өрекеттер ешқашан да қорымыздағы қаржыны орынсыз «жаратуға» түрткі болмауға тиіс. Үкімет, Ұлттық банк, Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі бұл бағытта шешуші шаралар қабылдауы керек. Жалпы, ұтымды шешімдер қажет.

Аса тұрақсыз халықаралық жағдай қалыптасқан қазіргі кезде еліміздің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз етудің маңызы зор. Украиндағы оқиғалар азық-түлік бағасының күрт өсуіне өкел соқтырды. Таяу уақытта бұл бағалар шаққаттан кетуі де өбден мүмкін. Осыған орай өгін егу науқанын сапалы өткізуге баса назар аударылады. Бірақ, көптеген шаруалар өгіске өлі дайын емес. Үкімет пен өкілдіктер бұл жұмысты ерекше қамқалауға алуға тиіс.

Шаруалардың қажетті жанар-жағар майды қолайлы бағаммен алуын қамтамасыз ету керек. Ауыл шаруашылығы техникаларының дайын-

дығын, тұқым мен тыңайтқыш қорларын қайта тексерген жөн. Бірқатар өңірлердегі жауын-шашынның аздығы өгіннің шығымын мандытпай, жеміштің жетіспеуіне өкел соқтыруы мүмкін екенін ұмытпайық. Жалпы, фермерлер қауымдасығымен бірлесіп, агроөнеркәсіп кешенін мемлекеттік қолдау тәсілдерін қайта қарау керек.

Тапшылықтың және азық-түлік бағасының жөңсіз қымбаттауының алдын-алу үшін ауыл шаруашылығы өнімдерін мемлекеттік тұрақты қорларға форвардтық бағалармен сатып алу мәселесін пысықтау қажет. Алмағайып өзгерістер жағдайында мемлекеттік аппарат ахуалға тез бейімделіп, барынша үйлесімді өрекет етуге тиіс. Шешімді жайбасарлықпен қабылдауға, шенеуніктік формализмге жол берілмейді. Қазір толықтай жұмылуымыз қажет.

Бизнес өкілдерінің және азаматтардың нақты сұранысы негізінде шешімдер өрі кеткенде үш күн ішінде, тіпті, қажет болса бір тәулікте қабылдануға тиіс. Үкімет жыныан құрылған Жедел штаб ақпаратқа сол сөтте талдау жасайтын, сондай-ақ нақты шұғыл шаралар әзірлейтін Ахуалдық орталық сияқты жұмыс істеуі керек. Еліміздің дамуын мейлінше тежейтін шектен тыс бюрократияландуды жүйелі түрде жойып отыру қажет. Оның ауқымы ұлғайғаны соншалық, көптеген мемлекеттік құрылымдар өзін тек сонымен ғана байланыстырады.

Жақын уақытта мен Мемлекеттік аппарат қызметін бюрократиядан арылту туралы жарлыққа қол қоямын. Бұл құжат мемлекеттік органдардағы ішкі рәсімдерді түбегейлі қайта қарап, заң шығару және бюджет үдерістерін оңтайландырудың бастауына айналады. Сонымен қатар саяси жаңғыру стратегиясын ескере отырып, экономика мен мемлекеттік басқару ісіндегі жаңа құрылымдық реформалар топтамасын әзірлеуге жедел кіріскен жөн. Жаңа Қазақстанның іргетасы саяси және экономикалық реформалардың үйлесімді байланысы негізінде қалануға тиіс. Бұл біздің елімізді дөйекті түрде ілгері дамытуды және азаматтардың тұрмыс деңгейін арттыруды қамтамасыз етеді.

Құрметті отандастар!

Менің бүгінгі бастамаларым өте ауқымды. Бұл бастамалар еліміздің саяси жүйесі мен өкімшілік-аумақтық құрылымын едәуір өзгертеді. Оны жүзеге асыру үшін Конституцияның 30-дан астам бабына өзгеріс енгізу қажет. Сондай-ақ жылдың соңына дейін тағы 20-дан астам заң қабылдау керек. Заң жобасын әзірлеп, оны қабылдау – едәуір уақыт алатын күрделі жұмыс. Бірақ, заман нақты жауапкершілікпен қараған жөн. Сондай-ақ ішкі-сыртқы сын-қатерлерді мұқият ескеруіміз керек.

Біз Тәуелсіздік жылдарында небір қиындықтар аман өттік. Сын-қатердің бөрі еңсеріп, осы күнге жеттік. Енді елімізді түбегейлі жаңғыртуға кірістік. Бұл көзек алмағайып уақытқа тұспа-тұс келіп отыр. Қазіргі халықаралық ахуал Қазақстанға да өсер ететіні анық. Бірақ, заман қанша-лықты күрделі болса да, біз бағдарымыздан айнымаймыз.

Өткеннен тағылым алып, келешекке сеніммен қадам басамыз. Осы жолда жұртымызға, ең алдымен, ауызбіршілік керек. Ақыл мен сабыр, парасат пен ұстамдылық қажет. Біз өр шешімді мұқият саралап, өр істі байыппен жасауға тиіспіз.

Отаншылдық рухы жоғары ел көздеген мақсатына қалайда жетеді. Біздің мұратымыз – Жаңа Қазақстанды құру. Бұл немі білдіреді?

Жаңа Қазақстан дегеніміз – егемен еліміздің болашақтағы бейнесі. Өз елінің ертеңіне сенбеген халық мықты мемлекет құра алмайды. Бұған тарихтан талай мысал келтіруге болады. Біз келешегіміз кемел боларына және жарқын болашақты өз қолымызбен жасай алатынымызға сенеміз. Өрбір Азаматтың конституциялық құқығы мүлтіксіз сақталуын қамтамасыз етеміз. Мемлекет пен қоғамның өзара сеніміне және құрметіне негізделген жаңа саяси мәдениетті қалыптастырамыз. Маңызды шешімдер жұртшылықтың қатысуымен ашық қабылданып өтеді. Өйткені, мемлекет өр азаматтың үніне құлақ асады. Адал еңбек, озық білім және үздік тәжірибе өрдайым жоғары бағаланады. Мен жаңа Қазақстанның осындай ел болғанын қалай-

мын.

Мақсатқа жету үшін мемлекеттік аппаратты жаңарту немесе кадрлық ауыс-түйіс жасау жеткіліксіз. Өзгерісті өрқайсымыз өзімізден бастауымыз керек. Өрбір адам және бүкіл қоғам жаңғыруы қажет. Құндылықтарымыз түбегейлі жаңаруға тиіс. Мұның бөрі – оңай жұмыс емес, біртіндеп қалыптасып, жылдар бойы жалғасатын үдеріс. Бұл жұмыс бізден жоғары жауапкершілікті, елімізге және бір-бірімізге деген жанашырлықты талап етеді. Бізге ешкім сырттан келіп, ештеңе жасап бермейтіні анық, бөрі өз қолымызда. Сондықтан барша-мызды жаңа Қазақстанды құруға бір кісідей жұмылуға шақырамын. Халықтың қолдауымен мақсатымызға жетеміз деп сенемін.

Бүгінде жер жүзінде геосаясаттың дүлей дауылы соғып тұр. Сондықтан мемлекетіміздің егемендігі мен аумақтық тұтастығын және ұлттық мүддемізді қорғауды көздейтін стратегиялық бағдардан айнымауымыз керек. Негізгі міндет – осы!

Біз ең басты құндылығымыз – Тәуелсіздігімізді сақтап, ұлттық бірегейлігіміздің негізін нығайтып, елімізді жаңғырту жолында ұйысуға тиіспіз. Бұл – болашақ ұрпақ алдындағы қасиетті борышымыз.

Қазір саяси баррикадалар орнатып, өр мәселеге бола митинг өткізетін, күмөнді шешімдерге итермелеп, жөңсіз талап қоятын, міндетін орындап жүрген полиция қызметкерлерінің жағасына жармасатын уақыт емес. Осының бөрі халқымыздың өлем қауымдастығы алдындағы абыройын төмендетеді.

«Қасіретті қаңтар» оқиғалары еліміздің беделіне елеулі нұқсан келтіргенін мойындауымыз керек. Бейберекет саяси реформалар мемлекетті өсіретін, оның егемендігі мен тұтастығына зор залалын тигізуі мүмкін. Өлемнің аргы-бергі тари-хында өз аумағының ауқымды бөлігін айырылған, астан-кестені шығып, берекесіздікке ұшыраған елдер туралы мысал жетіп артылады.

Жаңа Қазақстанды құру елді дамыту парадигмаларын өзгертуге бағытталған. Біз өр қадамымызды саралап, таңдаған жолымызбен алға сенімді қадам басамыз. Біз жаңа Қазақстанда «түрлі көзқарас, бірақ біртұтас ұлт» қағидатын берік ұстануға тиіспіз. Диалог пен мәміленің жоғары мәдениеті елімізді азаматтық ынтымақты арттыратын басты фактордың біріне айналады. Біз надандық пен ескілікке, радикализм мен масылдыққа, тоғышарлыққа және сыбайлас жемқорлыққа табанды түрде қарсы тұрамыз. Бір-бірімізді жат көрмей, жақын тартып, қоғамда нақты өзгерістерге деген сенімді орнықтырамыз. Жұртымыздың кү

ОБЛЫСТЫҚ АШЫҚ ТУРНИР АБАЙДЫҢ 60 ЖАСЫНА АРНАЛДЫ

10-12 НАУРЫЗ АРАЛЫҒЫНДА ОЙЫЛ ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ-САУЫҚТЫРУ КЕШЕНІНДЕ ОЙЫЛ АУДАНЫ ВОЛЕЙБОЛ СПОРТЫНЫҢ АРДАГЕРІ, АУЫЛ СПОРТШЫЛАРЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ, ОБЛЫСТЫҚ СПАРТАКИАДАСЫНЫҢ БІРНЕШЕ ДҮРКІН ЖЕҢІМПАЗЫ, ЖОҒАРЫ САНАТТЫ ҰСТАЗ АБАЙ ӨТЕБАЕВТЫҢ 60 ЖАС МЕРЕЙТОЙЫНА АРНАЛҒАН ВОЛЕЙБОЛДАН 2006-2007 ЖЫЛЫ ТУЙЛҒАН ЖАСӨСПІРІМДЕР АРАСЫНДА «ОЙЫЛ КУБОГІ» ОБЛЫСТЫҚ АШЫҚ ТУРНИРІ ӨТТІ.

Екі күнге созылған айтулы турнирді тамашалауға келген спорт жанкүйерлерінің қарасы көп болды. Ойылдықтардың «оң жамбасына» келетін волейбол жарысы қай уақытта да жоғары деңгейде өтеді. Турнирге Ақтөбе қаласынан 3 команда, Алға, Ырғыз, Өйтеке би, Байғанин, Хромтау, Темір, Мұғалжар, Ойыл аудандарынан 100-ден астам спортшы қатысты. Жарыс бар жерде, жеңімпаз бар. Дегенмен де ойынға ешбір командалар дайындықсыз келмегендері көрініп тұр. Тартысты ойында өз шеберліктерін көрсеткен Ырғыз ауданы ІІІ орынға тұрақтаса, Ақтөбе облысынан келген команда ІІ орынды еншіледі. 11 команданың ішінен дәрісшілер Ойыл ауданы командасы жүлделі І орынды иеленді. Жарыстың жабылу салтанатында жеңімпаздармен қатар өдемі ойын өрнегін көрсете білген

ойыншылар да марапатқа ие болды. Мұғалжарлық М.Ілиясов «Үздік шабуылшы» танылса, «Үздік қорғаушы» - ырғыздық Сұлтан Жұбанышұлы атанды. «Үздік байланыстырушы» - ойылдық Жансерік Амангелдиев, «Үздік ойыншы» аталымымен ойыл командасынан Әбіш Абдуллин атанды. Сонымен қатар, «Өтебаевтар отбасы» атынан турнирдің жоғары дәрежеде өтуіне үлес қосқан азаматтарға алғыс білдіріп, арнаулы сыйлықтарын табыстады.

Р.С Аталған турнирге демеушілік көрсеткен ТОО «Жан-Құрылыс 2022» жетекшісі Ринат Әбішевке «Ойыл балалар-жасөспірімдер спорт мектебі» КММ-сі директоры атынан алғыс хат пен сыйлық табысталды.

Г.АЛЕКСЕЕВА.

КӨРІСУ – ЫНТЫМАҚ ПЕН БЕРЕКЕНІҢ БАСТАУЫ

Ұлыстың Ұлы күні - Наурыз мерекесін өткізуге арналған аудандық іс-шаралар жоспарына сәйкес Ойыл аудандық жастар ресурстық орталығының ұйымдастырумен аудан жастары арасында «Көрісу—ынтымақ пен берекенің бастауы» атты көше наурыз мерекесін аудан жастарымен тойлады. Шара өсем өнмен басталып, аудан ақсақалдары жастарға бата берді. Ойыл аудандық маслихатының хатшысы Сөкен Займолдин жастарды мерекесімен құттықтап, тілегін білдірді.

Ақсақалдарымыз мерекеге жайылған дастарханнан дәм ауыз тиіп, жастарға алғысын білдіріп жатты. Наурыз мерекесі өн мен өрленіп ұлттық ойындармен жалғасып, жастар арқан тартып, гір тасын көтерді. Шара барысын-

да орталық басшысы Жангүл Ізгарина сөз алып, жастарды мерекемен құттықтап, шараға ат салысқан комитет жастарын аудан өкімінің алғыс хатымен, ойынға қатысқан жастарды сыйлықпен марапаттады.

Шара барысында жастарда спорт ойындарымен мерекені қыздыра түсті. Гір тасын көтеруден қарсылас шақ келтірмеген Нұрбол Қаражанов жеңімпаз атанса, Әділбек Халидоллин екінші орынды қанжығасына байлады. Үшінші орынға Бекзат Әліпқалиев жайғасты. Ал, арқан тартуда бірінші орынды гимназия жігіттері жеңіп алса, екінші орынға «Наурыз» командасы тұрақтады. Үшінші орынды «Шығармашылық жігіттері» командасы еншіледі. Мереке соңы жастардың қара жорға биімен аяқталды.

«КІТАПХАНАНЫҢ ТҮНГІ ӘЛЕМІ»

Ойыл аудандық орталық кітапханамыздың «COVORKING» орталығында «Түнгі кітапхана» жобасы бойынша жыл басынан мерейтой иелеріне арналған әдеби кештер шеруі мекеме қызметкерлері арасында басталды. Бұл жолы көркем сөздің тарланбоз шебері, көрнекті жазушы, белгілі қоғам қайраткері, Қазақстан Республикасының мәдениет қайраткері Шерхан Мұртазаға арналды.

Халқымызда «жақсының жақсылығын айт, нұры тасысын» деген аталы сөз бар. Шындығында жақсының жақсылығын айтуда ғанибет нәрсе барма? Жақсы адамдар жарқырап тұрған күн, жанып тұрған жұлдыз сияқты. Күннің әлемге нұрын шашып тіршілік біткенді көріктендірсе, түнде бағдар шамдай адасқанға жол көрсетіп, жөн сілтейді. Сөйтіп осы жақсылардың арқасында ғана өмір нұрлы, дүние көркіті. Өйткені осындай жақсы туған азаматтарының, ұлық туған перзенттерінің атақ-абойымен халық та есіп өркендейді, беделі биікке көтеріледі. Осындай жаны жақсылық пен жаңалыққа құштар, туған халқының жоғын жоқтап, мұңын мұңдап, қалтқысыз қызмет еткен, елінің жарқын болашағы үшін жарық жұлдыз болған Шерхан Мұртазаның туғанына биыл 90 жыл толып отыр.

Шерхан Мұртаза! Бүгінде бұл есімді білмейтін жан кемде-кем шығар. Елжұртының сүйіспеншілігіне бөленген, халқы үшін үлкен ұғымға айналған, ардақты да айбарлы есімінің 90 жасқа толү күрметіне орай ауданымыздағы полиция қызметкерлері арасында **«Темірқазық тұлға»** атты әдеби кеш ұйымдастырылды.

Өткен өмірідей күте білген, Түбіттей теміріңді түте білген.

Қазақтар сирек, сирек осы. Тік сөйлеп, тіке кетіп, тіке жүрген! - деп ақын Темірхан Медетбек жырлағандай, кештің басы жазушының өміржолы мен шығармашылығымен басталды. Жазған шығармалардағы таныс-бейтаныстар ойға оралып, көз алдыңа шыңдық үшін шыбын жаны шықырап жанып тұрған оттан, жауып тұрған оқтан қорықпай алға ұмтыла беретін қайсар тұлғалар келеді. Шерхан Мұртазаның шығармашылық шеберлігі шындалып, үлкен суреткерлікке көтерілгенін танытатын шотқыты биік ірі туындысы бес кітаптан тұратын «Қызыл жебе» роман-эпопеясы кітабына премьера жасалды. «Қызыл жебе» роман-эпопеясы заман тудырған, сол аласапыранда халқым деп қабырғасы қайысқан Тұрар Рысқұловтай біртуар азаматтың, ұлт тарихындағы ұлы тұлғаның өмір жолын негізге ала отырып, халық басынан кешкен қилы оқиғаларды бар шындығымен көрсетуге ұмтылатыны туралы айтылды.

«Қазіргі таңда жастар кітап оқи ма?» деген сұраққа «Иә, өрине, оқиды» деп жауап берер едім. Өйткені кеш соңында сауалнама жүргізу арқылы оқырмандардың кітапқа деген қызығушылығының артқандығы байқалды.

Кітапханамызда ұйымдастырылған «Түнгі кітапхана» жобасындағы өдебиет шеруі әдеби тарихи танымсыздықты кеңейтетіні анық. Шара барысында қызметкерлер бұрын бола бермейтін кітап оқу мүмкіндіктерге қол жеткізді.

Алдағы уақытта Сіздерді «Түнгі кітапханаға» кітап оқуға шақырамыз!

Г. ДАУЛЕНОВА,

Орталық кітапхананың аға библиографы.

КӨРІСУ – ЖАҢА ЖЫЛ, ЖАҢА ӨМІР, ЖАҢА КҮН

Қазақ халқының көнеден келе жатқан мерекелерінің бірі - Көрісу күні. Қыстан аман-есен шыққан халық көктеміге аяқ басып, туыс-туған, көрші-көлеммен жүздескеніне қуанып, қол алысып, төс қағысқан. Бұл дәстүр Қазақстанның батыс аймақтарында жақсы сақталған. Биыл да ауданымыз жыл сайынғы дәстүрден жаңылған жоқ.

Көрісу күніне орай мекемелерде өткізіліп жатқан шараларға аудан өкімі Асқар Қазыбаев кве болды. Ең алдымен білім беру мекемелеріне ат басын тіреген аудан басшылары мерекелік ігіліктердің куәсі болды. Ауа-райының қолайсыздығына қарамастан арнайы тігілген Ж.Жүсіпбаев атындағы Ойыл қазақ орта мектебінің киіз үйінен дәм татып, мерекелік бағдарламаларды

тамашалады. Әр мекеме тойлаған Көрісу күніне орталық ауруханада айрықша атсалысты. Ерекше өнерлерін тарту еткен аурухана қызметкерлерінің ұлттық киімі де мерекенің сөнін келтірді.

Ал, қашанда мерекелік шаралардан тыс қалмайтын аудандық орталық кітапхана ұжымы арнайы көже асып, еңбек ардагерлеріне дастархан жайды. Сондай салтанаты жарасқан сөтке бас сұққан аудан басшысы мұнда да біраз ақсақалмен көрісіп қалды. Бірбіріне ізгі лебізін жолдап, тілектерін жаудырған дастарханның басындағы мәдениет ардагерлері ақ батасын берді.

Г.АЛЕКСЕЕВА, Ойыл селосы.

ОЙЫЛҒА ЖЫЛЖЫМАЛЫ МЕДИЦИНАЛЫҚ КЕШЕН КЕЛДІ

ШАЛҒАЙ АУЫЛ ТҮРҒЫНДАРЫ ҮШІН МЕДИЦИНАЛЫҚ КӨМЕКТІҢ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІН АРТТЫРУ МАҚСАТЫНДА, ДҮЙСЕНБІ КҮНІ АУДАНЫМЫЗҒА ОБЛЫС ОРТАЛЫҒЫНАН ЖЫЛЖЫМАЛЫ ДИАГНОСТИКАЛЫҚ МЕДИЦИНАЛЫҚ КЕШЕН КЕЛДІ.

Бұл кешеннің іші хирургиялық, гинекологиялық, рентген, тіс аурулары, кардиологиялық, УЗИ, жалпы қабылдау белмелері мен зертхана осы заманғы медициналық қондырғылар мен жабдықталған. Кешен құрамында облыстық кеңес беру-диагностика орталығының он бес білікті дәрігерлері: гастроэнтеролог, невропатолог, уролог, хирург, рентгенолог, барлық ағзаны қарайтын узист УЗИ аппаратымен, гинеколог психолог сынды мамандар село тұрғындарын қабылдады. Олар жол қатынасының қиындығына байланысты ауданға қарасты елді мекендеріне бара алмады. Алайда аудан орталығында 274 адамға медициналық қызмет көрсетті. Нақтырақ айтсақ, 78 адам гастроэнтерололға қаралып, қаралуға келгендердің көбісі ішкі органдарын узиге түсірді. Арнайы

мамандар денсаулығына алаңдап, шипа іздеген жандарды узиге, басқада медициналық аппараттарға түсіріп, қорытындысы бойынша ем тағайындады. Мұндай қызметтер негізінен ауруды тез анықтауға, алдын алуға медициналық көмек пен кеңес беру сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Р.С. Сонымен қатар Ойыл аудандық ауруханасының бас дәрігері Сәндібек Нұрбаев аудан тұрғындарын облыс орталығынан келген медициналық кешеннен диагностикадан өтіп, мамандардан дертіне шипа алуға кеңес берді. Жылжымалы медициналық кешеннің мамандары көше Саралжын ауылдық округіне де арнайы барып, тұрғындарға медициналық қабылдау өткізді.

Муса ӘДІЛБАЙҰЛЫ.

ҚЫСҚЫ ЖОЛДЫҢ АЗАБЫ НЕМЕСЕ НАУРЫЗДЫҢ ӘЛЕП

Ойыл ауданы бойынша 291,360 шақырым аудандық маңыздағы автокөлік жолдары бар. Автокөлік жолдарының жақсы және қанағаттанарлық жай-күйдегі үлесі 34,33 шақырым немесе 11,7% құрайды. Биыл қыстың қанары қатты болмады. Алайда аудан мен ауылдық елді мекендер арасын жалғайтын жолдың қиындығы яғни қысқы қатынастың болмай қалған кездері байқалды. Оған шалғай ауылдың тұрғындары өбден жүе. Ақпанда ат құлағы көрінбейтін боран болмағанымен айқай желдің құшімен ақ ұлпаны ысыра соқты. Соның салдарынан автокөлік жолдарын жауып тастады. Жол қатынасын қиындатты. Бұл көрі құданың ақпан айындағы көрінісі.

Ақпан айының соңында жер жігісіп, көктемнің ілгі шықты. Алайда наурыз кірсімен соққан боран біраз шаруа баққандардың қуанышын сап тиды. Ерте көктемді күткен жұртшылық ауа райының қолайсыздығына көз жұма алмады. Себебі наурызда қыста түспеген қар түсті. Араға азғанай уақыт салып, қайта боранды бұрқасын жолдың да қиындығын тудырып отыр. Осы орайда біз Ойыл аудандық сөулет, құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолашылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі басшысының міндетін уақытша атқарушы Жанұлан Тұмышовпен арнайы тілдескен едік.

Тілдесу барысында ол: «Аудандық маңыздағы 291,360 км автокөлік жолдарын күтіп ұстауға бюджеттен бөлінген қаражатқа мемлекеттік сатып алулар арқылы конкурс беріліп, нәтижесінде «UNIVER» ЖШС жеңімпаз аталды. Аталған мердігермен 3 жылға келісім шартқа отырды. Келісім шарттың мерзімі 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталады. Былғы жылы қыс мезгілінде кейбір жерлерде жолдың қардан уақытылы тазартылмай қалған фактілері бар. Мердігер мекемеге бірнеше мәрте ескертулер берілді. Алдағы уақытта бұндай кемшіліктерді болдырмау шаралары қабылданатын болады», - дейді.

Әзірлеген: Муса ӘДІЛБАЙҰЛЫ.

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ ОЙЫЛ АУДАНЫДЫҚ МӘСЛИХАТЫ ХАТШЫСЫНЫҢ ШЕШІМІ		
17 наурыз 2022 жыл	№ 12	Ойыл селосы
Аудандық мәслихаттың көзекті он бірінші сессиясын шақыру туралы		
Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Заңының 10 бабының 2 тармағына сәйкес ШЕШІМ ЕТЕМІН:		
Жетінші шақырылған аудандық мәслихаттың көзекті он бірінші сессиясы 2022 жылдың 29 наурызы күні сағат 10.00-ге аудан өкімдігінің мәжіліс залында шақырылсын.		
<i>Сессияның күн тәртібіне мына мәселелер енгізілсін:</i>		
1. Аудан өкімі орынбасарының Қазақстан Республикасының «Жайылымдар туралы» Заңын ауданда жүзеге асыру жөніндегі есебі туралы		
<i>Баяндамашы: С.С.Сүлейменов - аудан өкімінің орынбасары</i>		
2. Аудандық мәслихаттың 2021 жылы атқарған жұмысы жөніндегі аудандық мәслихат хатшысының есебі		
<i>Хабарламашы: С.Ф.Займолдин - аудандық мәслихат хатшысы</i>		
3. Ақтөбе облыстық мәслихатының 2019 жылғы 20 қыркүйектегі №458 «Ақтөбе облысында жерлеудің және зираттарды күтіп ұстау ісін ұйымдастырудың қағидаларын бекіту туралы» шешімінің ауданда жүзеге асырылуы туралы		
<i>Хабарламашы: М.Б.Айдарбаев - аудан өкімінің орынбасары</i>		
4. Басқа да мәселелер.		
Аудандық мәслихат хатшысы:		С.Ф.Займолдин

АЙДЫҒАЛИ ОБЛЫСТЫҚ БАТАГӨЙ АҚСАҚАЛДАР БАЙҚАУЫНЫҢ ЖЕҢІМПАЗЫ

Наурыз мерекесі – ұлттық дәстүрлерді сақтау мен аға буынды қадірлеу мереkesі. Қазақ халқының өр мейрамы ақ тілек пен батасыз өтпеген. Наурыз мейрамында да батаның алар орны ерекше. «Көрісу күнінен» яғни «Амал» мерекесінен бастау алған Наурыз мерекесінің бүгінгі күні адал ниет пен жақсы тілектен құралатын ұлттық құндылықтың бірі батаға арналды.

Тарқатып айтсақ, жуырда бата күніне орай облыстық «Батамен ел көгерер» атты батагөй ақсақалдардың байқауы ұйымдастырылды.

Аудандық деңгейде бастау алған байқаудың облыстық кезеңі өз мересіне жетті. Аталған байқаудың мақсаты – салт-дәстүрімізді насихаттау, ежелден келе жатқан батаның мағынасы мен мазмұнын жас ұрпаққа дөрілтеу, бойына сіңіру, батаның қадір қасиетін түсіндіру. Облыстық батагөй ақсақалдардың байқауында жерлесіміз Айдынғали Тұрғалиев бас жүлдені жеңіп алды. «Атаңан бота қалғанша, бата қалсын», - деген дана халқымыз батаның қадір қасиетін ертеден зерттеп білген. Қазақтықтың қаймағы бұзылмаған киелі «Көкжар» өңірінің ақсақалдары да бата беруден кенде қалған емес. Айдынғали атамызда соның бір көрінісін облыс деңгейінде көрсете білді. Кейінгі буынға еңбек етудің үлгісіне айналған Айдынғали ақсақалдың ісі ойылдықтарға бұрыннан белгілі. Ал, бүгінгі асуы нағыз қазақ ақсақалына тән қасиет.

Муса ӘДІЛБАЙҰЛЫ, Ойыл селосы.

Газетіміздің кепесі саны, 25 наурыз, жұма күні жарыққа шығады.

ОЙЫЛ АУДАНЫ, КӨПТОҒАЙ АУЫЛДЫҚ ОКРУГІНІҢ, КӨПТОҒАЙ, АМАНГЕЛДІ АУЫЛЫНДАҒЫ ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ ТҮРГЫДАН ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫН ӨЗГЕРТУ ТУРАЛЫ ЖЕРГІЛІКТІ ҚОҒАМДАСТЫҚ ЖИНАЛЫСЫНЫҢ № 3 ҚАТТАМАСЫ

Көптоғай ауылдық округі 11 наурыз 2022 жыл Көптоғай ауылдық өкімшілігі 10-00 сағат

Көптоғай ауылында жергілікті қоғамдастық жиналысына қатысуға құқығы бар мүшелер саны: 201

ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТУШІ:

1.Көптоғай ауылдық округі өкімі Асылбаев Ерлан Базарбайұлы
2.Жергілікті қоғамдастық мүшелері
3.Көптоғай, Амангелді ауылының тұрғындары
4.Таушанова Нұрлыгүл Жарылғасынқызы – қоғамдастық жиналысының төрағасы
5.Омарова Мейрамгүл Бақтығалиқызы – қоғамдастық жиналысының хатшысы
Жиналысқа қатысқан қоғамдастық мүшелерінің саны – 56
Жергілікті қоғамдастық жиналысын Көптоғай ауылдық округі өкімі Е.Б.Асылбаев ашты.

КҮН ТӨРТІБІ:

Көптоғай ауылдық округі, Көптоғай, Амангелді ауылындағы идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларын өзгерту туралы.

Жиында қоғамдастық жиналысының төрағасы Н. Таушанова күн тәртібіндегі мәселелерге тоқталып, Республикалық ономастика комиссиясының отырысында қаралып, мақұлданған «Тарихи тұлғалар», «Тарихи жер-су атаулары» және «Дәстүрлі атаулар» тізімдерінен қарап, таңдап, жаңа атау беруді ұсынды.

СӨЗ СӨЙЛЕГЕНДЕР:

М.Боранғалиев: Мен бұл ұсыныспен толық келіспеймін. Мен Наурыз көшесінің тұрғынымын, біздің көшемізде 3 ғана тұрғын үй орналасқан. Көшенің атауы ескі деп айта алмаймын. Наурыз- жыл басы. Ауылымызға газ келеді деп жатыр, көше атауы өзгерсе тұрғын үйіміздің де құжаттарын ауыстыру қажет. Сондықтан «Наурыз» атауы қала берсін.

*С.Жиев:*Менде көше атауының өзгеруіне қарсымын. Аудандық газеттен хабарландыруды оқыдық. Бүгінгі жиналысқа қатыса алмаған көше тұрғындары да көшеміздің атауының осы күйінде қалдырылуын сұрады. «Мектеп» атауының не ескілігі бар? Көшемізде 3 тұрғын үй, 1 білім ордасы орналасқан. Мектептің іргесіндегі 3 үйміз. Осылай қалдыруларыңызды сұраймыз.

Ж.Нұрыков: Біздің көшеміздің атауы «Ардагер», олай аталуы көшемізде Ұлы Отан соғысының 2 ардагері тұрды, қазіргі күннің өзінде Ауган соғысының ардагері тұрады. Сол себепті ауыстырмауларыңызды сұраймыз. Оның үстіне тұрғын үй құжатында қайта жасау оңай емес, ол үшін уақытпен қаржы жұмсауымыз қажет.

Ж.Байнашов: Біздің Амангелді ауылымыздағы көшенің «Жаңақадам», «Алғабас»деп атауының өз тарихы бар. Бұрын осы Амангелді ауылының орнында Жаңақадам және Алғабас деген 2 колхоз болды. Кейіннен 2 колхоз қосылып, Жаңақадам деп аталды. Бұл 1957-1958 немесе 1949 жылдар болуы мүмкін. Кейіннен ауылдың атауы Амангелді деп өзгертілді. Бірақ сол жылдары салынған үйлер орналасқан көшеге «Жаңақадам» деп атау берді. Қазіргі күннің өзінде тұрғын үйдің жерін өлшеткенде ауылдың атауы «Амангелді» деп емес, «Жаңақадам» деп көрінеді. Ауылда «Жаңақадам» деген атаумен электр КТП-сы да бар. Сондықтан ауылымыздың ежелгі «Жаңақадам» атауы көшеге берілген күйінде қалдырылуын сұраймыз.

Н.Таушанова: Енді көше атауларының өзгерту жөніндегі ұсынысты дауысқа салу қажет деп санаймын.

Сонымен дауысқа салсақ.

Көптоғай ауылдық округінің, Көптоғай, Амангелді ауылындағы идеологиялық тұрғыдан ескірген деген көше атауларын өзгерту сұрағы бойынша санау үшін дауысқа салынады.

(дауыс беруге қатысушылардың қол көтеруімен ұсыныстар анықталады)

«Жақтады»-0

«Қарсы» - 56

«Қалыс қалғандар жоқ» - 0

Қоғамдастықты тыңдауға қатысып отырған азаматтардың дауыс беру қортындысы бойынша Көптоғай ауылдық округі, Көптоғай, Амангелді ауылындағы идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларын өзгерту жөніндегі ұсыныстан бас тартылды.

Жиналысқа қатысқан жергілікті қоғамдастық мүшелері айтылған ұсыныстарды бір ауыздан қолдап **ШЕШІМ ЕТТІ:**

1. Көптоғай ауылдық округі бойынша идеологиялық тұрғыдан ескірген Көптоғай, Амангелді ауылындағы Наурыз, Мектеп, Ардагер, Жаңақадам, Алғабас көшелерінің атаулары өзгертілмей, сол күйі қалдырылсын.

2. Осы ұсыныс облыстық ономастика комиссиясының қарауына ұсынылсын.

Жыын төрағасы:

Н.Таушанова

Жыын хатшысы:

М.Омарова